

ჩემი... 93

ფასი 20 კპბ.

1924 წ. № 14 (17)

ანატოლ ფრანსი.

საფრანგეთის სახელმწიფო მწერალი აკადემიკოსი. დაბადებიდან 80 წ. შესრულებისთვის.

სახელმწიფო დრამატული ინსტიტუტის კურსდამთავრებულნი

შუაში ზის სტუდიის დამაარსებელი დირექტორი ა. ფაღავა. სხედან (მარჯვნიდან): ავ. მერაბიშვილი, ლ. ციციანი, შ. ჩხეიძე, ივ. ჯორჯაძე, თ. წულუკიძე, ალ. მაღლაკელიძე, გერ. ხელია, ბ. სვანი, ეკ. კელია; სტუდენტნი (მარჯვნიდან): ვ. გომიზიანი, ს. სულაკური, გ. მიქელაძე, ვ. კობახიძე, მ. პრივილიშვილი, ვ. მურღულია.

ამიერ-კავკასიის რკ. გზ. ქალ. სადგურის მიერ შემოღებულია

საგზაო ბილეთების მიტანა

გ ი ნ ა ზ ე

რისთვისაც საჭიროა წინასწარი შეკვეთა წერტილებით ან ტელეფონით.

(განოვის ქ. № 3. ტელ. 9—74).

მისატანი უხვი გადასახადია თითო ბილეთზე:

ადგილობრივი მიმოსვლის პირდაპირი

შეგარი	რბილი
1 მან.	2 მან.
3 მან.	5 მან.

შეკვეთის მიღება თავდება წინა დღით.

Тифлисской гор. станцией З. К. В. Ж. Д.

В В О Д И Т С Я

доставка пассаж. билетов на дом

на что необходимо заказ письменно или по телефону: (Гановская № 3. тел. 9—74).

за доставку взимается с билета:

в местном сообщении
в прямом

жестк.	мягк.
1 руб.	2 руб.
3 руб.	5 руб.

Прием заказа заканчивается накануне.

1910—1924

წელიწადი XIV

№ 14 (17)

შახნი 20 მ. წიკრ.

„თეატრი და სომკრება“

ყოველკვირეული სურათებიანი ჟურნალი.

რედაქციის მისამართი: ყოფ. ქართული თეატრი—სასახლის ქ. № 5, „ახალ კლუბის“-ს ეზოში.

ფოსტით: ტფილისი, რედაქცია „ოეატრი და სომკრება“.

იოსებ იმედაშვილს.

თეატრი, პოეზია, მუსიკა, მხატვრობა, ქანდაკება, საზოგადოებრივი სომკრება

დაარსდა 1910 წ.

ივლისის 15

გამოცემა 1924 წ.

ს ა დ ლ ე ი ს ო

ყველაზე მეტად ხალხს რაც ეკირ-
საბაზოთა ხმლის-
უფლება და
ხმლოვნება.
—საბჭოთა ხელისუფლებამ უნდა იცო-
დეს და იცის კიდევ, რომ ასე ყუ-
რადლებით ეყარობა, სხვათა შო-
რის, ხელოვნებასაც.

მთავარ ქალაქების (ტფილისის, ქუთაისის, ქიათუ-
რის, ბათუმის და სხ.) თეატრთა დასებს ან რესპუბლიკის
განათლების კომისარიატი ენმარება თანხით, ან ადგი-
ლობრივი აღმასკომი... ვარნა მარტო დიდ ქალაქთა
თეატრებით ან სახელმწიფო ოპერით ვერ დაპურდება
საქართველო. საქართველო ტფილისსა და სხვა ქალაქებს
გარეთაცაა: გარეუბნები, დაბა-სოფლები, ვინ არ იცის,
რა უნდუმეო მდგომარეობაშია, ხალხს სულთერი საზრლო
სწყურია, ის, რასაც სკოლაში ვერ მიიღებს, საზოგადოე-
ბასა და ოჯახში ვერ დახვდება, თეატრმა უნდა მისცეს
მაგრამ არა იმ თეატრმა, რომელიც აქა-იქ საციოდავ
მდგომარეობაში მოიპოება, არამედ ნაშედივობა, უმაღ-
ლესად განსეტაკებულმა ხელოვნების ტაძარმა.

აქ საქრთა არა მარტო თანამედროვე გემებით აშე-
ნებული დარბაზი, არამედ რუმერტუარი, დასი, როგორც
დრამ. მსახიობთა, აგრედ დრამატიკული გუნდები. ამის
შესრულება კი შესაძლოა.

საბჭოთა ხელისუფლება და მისი ხელქვეითი დაწე-
სებულებანი, უუკუვლია, ამაზე იზრუნებენ, მაგრამ კი-
დეც უფრო მეტი მზრუნველობა და თვითმოქმედების
უნარი უნდა გამოიჩინონ ადგილობრივ მკვიდრთ, რომ
მარტო ჩვენი დედაქალაქის მცხოვრები საზოგადოება კი
არა სტკებშიდეს უმაღლესი ხელოვნებით, არამედ სრუ-
ლიად საქართველოს მუშა-მშრომელი გლეხეაცობაც.

სალამი ახალბაზარდობას, განუხორციელებელი ოცნე-
ბამარჯება ახალ თაობას! ის, რაც უწინ ბეგრს
ბა ეგონა, დღეს სინამდვი-
ლემ განხორციელდა:
სახელმწიფო დრამატული ინსტიტუტის პირველმა
თაობამ, რიცხვით 21 ქალ ვაჟმა, ამ უწეს სასცენო ხე-
ლოვნების კურსი დაამთავრა და სახელმწიფო დასში
შვიდა.

„ერთი წაკა და სხვა მოვა
ტურფასა საბაღნაროსა“!

ახალმა თაობამ უნდა შესცვალოს ძველი სახელოვა-
ნი, პრწყინავლე თაობა.—ძველი თაობა თუ საკუთარი
უნარით მოდიოდა, ბუნებითი ნიჭით,—ახალ თაობას სა-
განებეო ცოდნაც აქვს მიღებული.

და სწორედ ამ უნარიანობის, თვითმოქმედების გა-
მოჩენა მჭირთებს ახალ თაობას.

ასპარეზი მათი ფართია, სამკალი ფრიად დიდი—
მიოლი საქართველოს ხელოვნების მზრვი გაყამირებული
ნიადავი და ჩვენიც აქეთ მოვეწოდებით ამ ახალ თაობას.

სალამი მათ, გამარჯვება მათს წინსვლას!

შან შორესის სომკრება

(მოგონება)

ჩამოდინიმე დღის შემდეგ შესრულებდა ათი წელი-
წადი შორესის ტრადიკულ სიკვდილიდან. ჩამდინიმე ახმა-
ნავი (ი. სალუაიანი, გ. ხოვერია, ვილოდა ოქუჯავა და
სხვები) ერთ ბინაზე ცხოვრობდით. ეწინვის განაპირა
უბანში. დღის ხუფ საათზე ვიციდაც დარკვა. კარი გაუ-
ლეთ და შემოიდა ექიმი ა. ყორაგოლიანი დღის განე-
თით, სადაც მსხვილი ასობით ეწერა მოკლედი. „პარიზი.
ქან ყორესი მოკლეს“. ჩვენ ეს არ დავიჯერეთ. მე გავი-
ქეცი რედაქციაში. იქ ფაქტი დადასტურეს. შუადღის და
სალამის გაზეთები სასვე იყო ნაკოლოვებით. ერთი
იმათგანი შემდეგი სიტყვებით თავდებოდა—(წერილი მკუ-
თნოდა შევიცარიელ ლებერალს): „წყველიად იცავს ქვეყა-
ნას. შორესი კაცობრიობის სინდისი და აღმაშენის გო-
ნებას საკულავი მიუჩინეს. ევროპის ქუჩებზედ უკვე დარ-
ბიან მხეციებო“. შევიცარიელ მთურგერმაც იგრძობი, რომ
ველურების ბაქონობა იწყებოდა...

ეორესი დროგამოშვებით ჩამოდიოდა ეწინევაში და

ლექციებს კითხულობდა, გამოდიოდა მუშების კრებებზე. და—(ალტ). ეს უღედესი ორატორა რამდენიმე წუთის შემდეგ საესებით იმორჩილება აუდიტორიას. მის სიტყვებს ახსიათებდა ორი მხარე. ერთი—იდეალისტური აღმადგენა. საფრანგეთის სოციალისტების ბელადი იდეალისტი იყო. თავის სიტყვების უფრო ძლიერ ადგილებში ის მიმათავდა არა ცხოვრებას. მატერიალურ მიზეზების გარკვევას, არამედ ადამიანის მარადიული სულს, რომელიც, მისი აზრით, დასაბამიდან ქმობა-ერთობისკენ და სიმშვიდისკენ მიიღწეოდა. ის იყო მიოცე საუკუნის დასაწყისში უღიდესი ჰუმანისტი არა მარტო მსოფლიმდევლობით, არამედ სულიერ განკითხვით და მთელი მისი არსებით. მეორეს მხრივ, არას დროს არ ყოველი ერთეულის სიტყვა ტრაფარეტული, ერთი და იგივე დიპლომატის მისამხრებელი განმეორება. ის იყო შინაარსიანი და იდეალა წყვებ ალმძებრილი. ამით ის განსხვავდებოდა სარეაქციონერ სოციალისტების ყველა ბელადებისგან, როგორც რევოლუციონერების, ისე მარქსისტებისგან. მიიყვან ერთ ანაბსიათებულ მგავალით. 1913 წ. ბერწში მოხდა ვერმ ნინა-საფრანგეთის დემოკრატების კრება, რომელსაც სადემონსტრაციო ხასიათი ჰქონდა საფრანგეთიდან სოციალისტების გარდა რადიკალ-სოციალისტებიც (დღეს ცნობადი ერთობის პარტია) ბლომიდ დაესწრა. ვერმანიიდან ჩამოედინე სოციალ-დემოკრატები და რამოდენიმე თვესადილი დემუტატი.— ბურჟუაზიული პარტიებიდან თითქმის არაფერ დასწრებიან. ამ კრებაზედ ა ბებელმა წარმოსთქვა თავისი უკანასკნელი საჯარო სიტყვა ომის წინააღმდეგ. თავმჯდომარე წაითხზა ვილაც ბავარულ გენერალის მისასალმებელი დებეშა—თანაგანძობა. უკანა რაგებში იჯდენე ყორსი და ბებელი. ვილაც გენერლის პაციფისტურ დებეშის წაითხზვას ყორსის აღფრთოვანებული ტანის კვითი შეგვდა და მის შინაარსს იმპულსითურად მიაკეთია ბებელის ყურადღება. მოხეცმა ბებელმა მწერედ ჩაიციხა და უთმედოდ ხელეში ჩაიქნია. ბებელი არ იყო იდეალისტი. მან იცოდა მისალოცი დემუშების ფასი. მეორევერ ყორსის ვნახე ბაზელის კონგრესზე, სადაც მეორე ინტერნაციონალმა გამოიტიანა თავისი ცნობილი დადებებიდა ომის წინააღმდეგ. ერთი მთავარი ავტორი ამ რეზოლუციის ყორსის იყო. კონგრესის წინა დღეს ბაზელის უჭეველს ეკლესიაში, რომელიც იტევს ხუთი ათას კაცს, მოხდა უღიდესი მიტინგი, სადაც ილაპარაკეს კეის-გარნი, ყორსმა, გ. ალტერმა და სხ. იმ კათედრიდან, საიდანაც მღვდლები ქადაგებას წარმოსთქვამენ, გაისმა ყორსის მღვდარი ხმა, ხან მჭუხარე და ძლიერი—გამამფრთხილებელი, ხან წინა და მელოდური—მუდარის გამოხმატველი, რომელიც მოუწოდებდა კაცებს რომბას მშვიდობიანობისკენ, ომის წინააღმდეგ. ეს სახიფათო დრო იყო. მალკანეთში სისხლის ღერა მზადდებოდა. ყორსის გაზეთების ფურცლებზე თურა არსებით გაჰკითხა ომის წინააღმდეგ. არას დროს არ დამეცოწყებდა მისი წყვილის ერთი ადგილი, შემოდგომის პირად დაწერილი: „ზამთარი, მოდი ჩქარა თოვლი, დავფრე ბალკანეთი ისე, რომ ჯერებს მოძრაობა არ შეეძლოთო!“ ადამიანების გონება-განძობის გარდა, ეს არაჩვეულებრივი ადამიანი პანთისტურად ზუნებდასეც მიმართავდა დასახმარებლად.

ბაზელის კონგრესის დასრულების შემდეგ, მეორე

დღეს რამდენიმე კაცი ადგილობრივ სამხატვრო გალერეის ვითავლობებში. იქ შემოვიდა ყორსი. მისი ყურადღება მიექცია ჩენთან მყოფმა განსწავნულ ვარლამ შვიდიამ, რომელსაც ტბიული აგებულება და სახე ჰქონდა. მიგვიხსივდა და გვეკითხა: თქვენ საიდან ირდით, ჩენც აუხსენით. ძლიერ გაუხარდა. გაიკვიტხა ჩენი კატარული დემუტატების ამბავი. სიყვარული მოისვენია ისინი. გავამხივდა და თავისი ბურჟიოიზი ოპტიმიზმი, რომლითაც ის უხვად იყო დაჯილდოვებულე, ჩენზედაც ვადმოტანა. შემდეგ თან გაგვიყოლია და მხატვრობის ახსნა-განმარტება დავეციყო. წავაწყდით ერთ სურათს—სერობას, სადაც წარმოდგენილია ქრისტე თავისი მოციქულებით. ყორსის სახე შეიკუმშა, ფერც ეცვალა და ენერგიული თითის მითითებით წამოიხზა—აი უხედაო“. იუდას სურათი ბევრჯერ გვიჩანავს, მაგრამ მამინ მისმა სახეზე განსაკუთრებულად ვაჯვლენა მოახდენა ჩვენზე. მე დაქონებულნი ვარ, რომ ყორსის არც ერთი თავისი მოწინააღმდეგე ადამიანი არ სძლედა. იუდას სურათს კი მან ზიზღით შეგვდა და ჩქარა მოშორდა იმ ადგალს.

თუ რამდენათ აფასებდენ ყორსის მისი იდეოლოგიური მოწინააღმდეგეები სოციალისტურ ბანაკიან, სჩანდა გ. პლუხანოვის დამოკიდებულებიდან. პლუხანოვს არ მოსწონდა არც ყორსის მსოფლმხედველობა და არც მისი ორატორული გამოსახვა, მაგრამ ის ხშირად იტყუარა: უსათუოდ დიდი პიროვნება ყორსისო. პლუხანოვს კი მოღვაწეების ქება არც ასე ხშირად წამოსცდებოდა. ორი კვირის შემდეგ ომის დაწყებისა, პლუხანოვი პარიზში დაქნევაში ჩამოვიდა. ის არ იყო კმაყოფილი იმ ხანად საფრანგეთის პარტიის პოზიციით. „ზმა უნდა მივიტოთ თავდაცვითი ომისთვის, მაგრამ საკუთარი დელგარციონ უნდა გამოსულიყენენ სოციალისტები. მხოლოდ ერთი განსამართლებელი საბუთი აქვთ ომის წინა დღეს რომ თავი მოსტრესო“. პლუხანოვი აშკარად ზეხვადდა, მით ყორსის სიკვდილით საფრანგეთის სოციალისტებმა დაკარგეს უღიდესი ხელმძღვანელი.

ყორსის მოკვლის გამო იმ ხანად ყენევის ემიგრაციაში უნდა ვერსიანა დადიოდა. პირველს დაქინებით იმეორებდა მარტოვანი: მოაკლვიენეს რუსეთის მეფის რუსტებმა, რადგანაც ყორსის განუცხადებია: თუ რუსეთ საფრანგეთის კავშირს ჩვენ ომისკენ მივეყვავი, დაუყოვნებლივ უნდა დანებრეს ეს კავშირი. მეორე ვერსიით, ყორსი მოკლეს გერმანულ მონარქისტების აგენტებმა, რომ ამით გამოეწვიათ საფრანგეთში სამოქალაქო ომი და ის ადვილად დემარტებიათ. ყოველ შემხებევაში აშკარა იყო და დღესაც აშკარა, რომ მისი ფიზიკური მკვლელობა—იღვინი, რომელიც შემდეგ მტუახე შეიშალა, სხვისი დაჯალბებით მოქმედებდა. იესუტების ორდენები მარტო საშუალო საუკუნეებში ხომ არ ასრებოდენ...

ეს ყორსის საერთაშორისო სოციალიზმის რევოლუციონისტულ ფრთას ეკუთვნოდა. თავის მოღვაწეობის უკანასკნელ წლებში მის აუკარად სწამდა, რომ სოციალიზმის მდროშე მუშებსა კლასის, მაგრამ, მისი აზრით, უკანასკნელმა თან უნდა გაიყოლიოს წვრილი ბურჟუაზიაც (გლეხობის ნაწილი, ხელოსნები, რადიკალური ინტელიგენცია), რომელიც გროვდებდა რადიკალ-სოციალისტების გარშემო და მასთან შეთანხმებით უნდა მოახდინოს მთელი რივი რევოლუციონების: მსხვილ წარმოებათა ნაციონალიზაცია,

მუდმივი ჯარის გუქმება და სხ. ეს იქნება სოციალიზმის დასაწყისი. რადიკალური ბურჟუაზია ამაზე დასთანხმდება, საჭიროა მხოლოდ მისი გათვითცნობიერება, რაზედაც თვითონ ეორესი შრომის არ იშურებდა. რადიკალურ ბურჟუაზიის—კერძო მესაკუთრის—ამეღერება მსხვილი მესაკუთრეების წინააღმდეგ დივიდალ შეიდლება, რადგანაც ეორესის მსოფლმშედველობით, ადამიანი თავის მოქმედებაში ხელმძღვანელობს არა მარტო მატერიალური, არამედ იდიალური მოსაზრებითაც. (მისი ფილოსოფია იყო დიუალისტური). ეს მოსაზრებები კი საშუალებას აძლევდა შეგნებულ რადიკალურ ბურჟუაზიას მსხვილი საკუთრების წინააღმდეგ გალაშქრებულიყო სოციალისტებთან ერთად. აქ ეორესი ფართოდ უხვევდა გზას კლასობრივ შეხედულებას და ჩვეულებრივი, ჰუმანისტური განცდით ხელმძღვანელობდა

პარიზში მოკლეს არა მარტო უდიდესი ორატორი და იდიალისტ-ფილოსოფოსი, არამედ საფრანგეთის დიდი რევოლუციონის საუკეთესო ისტორიკოსი. მისი ოთხტომიანი ისტორია უდიდესი ხალისით იკითხება და სულ ახალი მიდგომაა დიდი რევოლუციის გასაშუქებლად. ამას მტრებიც აღიარებენ.

დასასრულ ორიოდ სიტყვა ადამიანზე. ეორესი არა მარტო პროგრამის კაცია, არამედ სინდისიერი ადამიანია. ყველა იცის, რომ ეორესი პროგრამით იყო რეფორმისტი, ზოლო სინდისით უდიდესი რევოლუციონერი. ეს ყველაზე დიდი პიროვნება საფრანგეთში სრულიად და ცხოვრების ყველადა. მას ეკუთვნის ცნობილი ფრაზა: „სამოთხის კარები რომ გაიღოს და ყველა ადამიანი შიგ შევიდეს, თუ ერთი დანაგრულები დარჩა გარედ—მე მისთან დავრჩები“. ეს მისი მზივე მარტო სიტყვები კი არ იყო, არამედ საქმეც.

საფრანგეთს ვადაუწყებთა მისი გვამი პანთეონში გადაიტანოს, სადაც მარხია გონების და ხელოვნების

უდიდესი წარმომადგენლები. ეს პატივისცემის ფორმალური მხარეა. მოწინავე კაცობრიობას მეორე გზა აქვს მის დასაფსებლად: როდესაც ბოლო მოეღება საერთაშორისო ომებს—ეორესის სახელიც მაშინ იქნება პატივნიცემი და სიყვარულით მოგონებული.

ბიქტორ თევზიაი.

სეზონის თავი და გოლო

(გაგრძელება იხ. „თ. და ე.“ 13)

დ ა ღ ზ ა ბ .

ყველაზე მძიმე არტილერია, რომლითაც უმსპინძლელებთან ოპოზიციით გადატყველ მთელ სახვადიგობას—ეს არის: მარჯანიშვილი და მისი დადგმანი.

მარჯანიშვილის დადგმანი არა თუ ევროპაში, თვით ჩვენშიც არ წარმოადგენს არავითარ ახალ სიტყვას.

ამ დადგმათ ეწოდებათ ეკლექტიკური ე. ი. წარმოდგენაში მოცემულია უმთავრესად ყველა ჯურის სახახობა და გასართობი. აქ არის ეკევა, თამაშობა, სიმღერა, მეუსიკა და სხვა. ყველაფერი ეს არა შეიძლება მხატვრულ ფორმებში უნდა იყოს გატარებული.

ეგროპიის ყოველ დიდ ქალაქებში არიან ესეთი თეატრები, მაგრამ მიუხედავად ამ მრავალმხრეანებისა, ამ თეატრებს პირველი ადგილი არას დროს არ უჭირავთ.

ჩვენშიც იყო მარჯანიშვილისებური დადგმანი მარჯანიშვილზე ბევრით ადრე. ეს იყო „სინაოლე“ შალკაშვილისა და წუწუნუვას მიერ დადგმული, და „ბერლოზინა“ ამბიგელის მიერ.

მაგრამ განსხვავება იმაშია, რომ ამ ორ დადგმას ჰქონდა შეთხვევითი ხასიათი. მარჯანიშვილმა კი ამას მისცა სისტემატური ხასიათი.

ჩემი... მარაო...

ჩემი მარაოს ყველა ფრთები დამსხვრეულია, როგორც ჩემი წარმოდგენები...

ტეხილ ხაზებათ დასერვილია თითო ფირფიტა... და დღეს.. ეს... კიდევ... უკანასკნელი, ხელში ჩაემტვრა, როდესაც თავი ავიღე და მოულოდნელად შენს თვალზე შევხვიდი..
ხელში მარაო... შენც მარაო?..
გაიყვლა გარედ...
ცოტა ხნის შემდეგ გრავინვა მოისმა... ქარის ზუზუნში..

გააფთრებული ატირდა დამე...
გავიცი გარედ.. სვეტრად დავიქეცი. ვაგროლა შეშორილად კენისა... სიცილი ქარის... მინიმე პაყერი...
... თვალწინ მარაო...
... თვალწინ შენ...
... ცრემლები არსადა...
სვედანი ლიმბო პირზედ . ტკივილი გულში...
სულ დიამსხვრა ჩემი მარაო...
გინდა ვაჩუქო?.. ლამაზია?..
... ამ უკანასკნელ ფორფიტაზე შენს სახელს დავყურე
... ბრუნდი ასიგები...
იქნება არა?!.. კარგე?
... ისევ ლიმბო...
... დამსხვრეული მარაო ხელში...
... თვალზეზედ ცრემლები...

გატაცება...
შეიძლება სიყვარულიც კი—
მხოლოდ გვიანი...
... სინაულო...
... მარტობა ღამის ბურუსში...
... ცრემლები ყვლიან...
... დამსხვრეული ფირფიტა ხელში...

ნანი ჩიხლაძე.

შარლ გოდფრუა

ბებრის ხასოწარკვეთილება.

პატარა ლაიმქეილ ბებრუქანას უხარიან ამ ღამაზე ბავშვის დანახვა, რომელსაც ყველა აღტაცებით ეგებება და სცდილობს თავი მოაწონოს... ეს ღამაზე არსებამ იმსთანვე სუსტია, როგორც პატარა ბებრუქანა და მასსავით უჭიბოდა და უთმო. მიუხალოვდა ბავშვის მისაფერებლად, უდიდობა და უცინობა, მაგრამ ის ბებრის აღერიისაგან გულგახეტილობა ფართალბება და სახლს თავისის ორიალით აფსენდა. მაშინ ბებრუქანა საუკუნოთე განმარტოვდა, სტიროდა და თავის თავს ეუბნებოდა: „ოჰ! ჩემი საბრალო ბებრუქანისთვის დრო წავიდა მოწონებისა, უმანკოთათვისაც კი, და ზიზს ვიყვევით იმ პაწიქებში, რომლებს სიყვარული გვსურს“.

ფარაგულით მან-ონ.

ასეთ დადგმას უქვევლათ შეაქვს მხატვრულობა, სი-
ცოცხლე, სიხალსიე და გარაობა თეატრში.

ამ მხრივ მარჯანიშვილმა გააკეთა მეტი ვიდრე
სხვამ, რადან მას ჰქონდა ყოველგვე განუზანცრელ
შესაძლებლობა მის შესასრულებლათ.

მაგრამ ძალიან ხშირათ ცალმხრივობაშიც ჩაიფლე-
ბოდა ხოლმე.

ექვლეთუორის გატაცებით, ხშირათ ანგარიშს აიარ
უწვეს ლოიაკურ სინამდილის, ფსიქოლოგიურ სისწორეს.
და მაშინ მხატვრული ქმნის მაგიერ გაიზარდოდა მხოლოდ
წარკი.

ასე მოხდა სწორედ პირველივე წარმოდგენის „გა-
ყრას“ დროს. იქ სრულიად უადგილოდ იყო თავმოყრი-
ლი ყველაფერი: კალო, დარია, ცანკალა და გოგინა, მე-
სტიერი, თარი, ბაიათები, „გარბოშკა“. ყველაფერმა ამაწ
მხატვრული სიამოვნების მაგიერ აღსატყდა უხადრულ
წიაბეკვდილება.

პირველ წარმოდგენას ყოველთვის ეტყობოდა ერთ-
გული ბუზობა ვანშეორებაზე ყველაფერი ხუნდებოდა
ნელ-ნელს. და თითქმის როლებიც კი ავიწყდებოდათ ხო-
ლმე მსახიობებს.

ყოველგვარ კრიტიკის გარეშე იყო „ოტრლოსი“,
„სინდოლის“ და „ოიდიპოს მეფის“ დადგმა.

ამათვე უნდა შეუერთდეს „ცხვრის წყაროც“. იგი
სულ აიარა ჰავდა შარშანდელ „ცხვრის წყაროს“.

ეს დადგმანი ძალიან სათავალოთ ჩაითვლება მიველ
სეზონში. მეტადრე იმ დროისთვის, რომეც მხოლოდ
დადგმათა ცდლობას შესასრულებინის თეატრს თავისი
მოვალეობა.

აქ მსახიობნი ნამდვილ „იტალიურ გაფიცვას“ მო-
გვიგონებდენ.

ყოველად შეუწყნარებლათ ჩაითვლებოდა შაბათის
წარმოდგენები.

შაბათის წარმოდგენა ყოველთვის ექუთვანოდა პროფ-
კავშრის წყევრებს. ამ დღეს ესწრებოდენ მხოლოდ მეუბე-
ნი და მოსამსახურენი.

ამ ხალხისთვის თუ უქეთესად არა, ისევე მაინც
უნდა ეთამაშათ, როგორც სხვა ჩვეულებრივ საზოგადოე-
ნის წინ. მაგრამ ჩვენ ვხედავთ სრულიად წინააღმდეგს:
სწორეთ ამ დღეს საგანგებოთ ყველაფერი ულახოთით
იყო. თითქმის ის წარმოდგენა დაკარგულათ ითვლებოდა.
თითქმის იმ აუღელტოვანს ანგარიშში არ ავდებდენ. ამ
დღეს არც როლების ცოდნა, არც წესიერი დადგმა. ყვე-
ლაფერი ფუქსავატურად, სხვათა შორის.

ეს ყოველად შეუწყნარებელი ჰქცევა იყო ჩვენ თეატ-
რის ხელმძღვანელებისა.

საუკეთესო დადგმათ ჩაითვლება „მალტრემი“.

დადგმაში რეჟისორზე არა ნაკლები ადგილი უჭი-
რავთ მხატვრებს.

„გუჟარ“ და „მშის დაბნელება“ ისეთივე თანხარი
შეუთაა სიღმინ-ტრისთავისა, როგორც მარჯანიშვილის.
ზადანებისა და გამრეკელის რილი ისეთივე წინაშენილო-
ვანია ყველა მათ მიერ ნაწენ პეესებში, როგორც რეჟი-
სორის.

მაგრამ ზოგიერთ დადგმაში ძალიან უშნოთ იყო
შეტანილი გემოვნების მოძიკრული დისონანსი.

„გუჟარში“ მღვდლის მოყვანი კალოზე

„მალტრემის“ პირველ წარმოდგენაზე „ინტერნა-
ციონალი“ სიმღერა ბოლოში.

ყველაფერი ეს მხატვრული ბარბაროსობაა, რომე-
ლიც თავის უადგილობით და ულოიციობით ყველას
კბილსა სჭრიდა.

ძალიან ხშირათ იყო ჩარეული კბილმისაქრელი,
იავ ფსიანი ოხუნჯობა-ჯამაზობა რაც მხატვრულობის
დამახინჯებათ ჩაითვლება და არა მის ვასაძლიერებლათ.
(ამისი მაგალითები მრავლათ არის „გუჟარში“, „მშის და-
ბნელებაში“ და სხ.).

აგრეთვე ძალიან ყალბა აზრმა მოიკიდა ფეხი, თი-
თქოს მარჯანიშვილი და მისი ჯგუფი მეზარტხენობის ანუ
ექსპრესიონიზმის დამიკვერნი და გამტარებელი იყვენ.

დაუჯერებელი ამბავია.

ექსპრესიონიზმი — ეს შემოქმედის თავისებურ განც-
დათა კომპლექსარ რომელიმე მხატვრულ ფორმებში და-
ძრულთა.

მისი განმასახიერებელი უნდა იყოს საკუთარი
ექსპრესიონისტული სტლის გზენდა.

აქ მსახიობი შაბლონი კი არ უნდა იყოს, არამედ
შემოქმედი, რომელიც ავტორის ფარგლებში იძლევა ახალ
და ახალ სულიერი სახიერებას.

მაგრამ მსახიობს არ შეუძლიან იყოს ასეთი მდიდა-
რი, ძლიერი და თავ სებუი. ექსპრესიონისტული ნაწარ-
მოები კი სხვაგვარ თამაშ ვერ შეიფერებს. ამიტომ
ექსპრესიონისტული დრამატურგია თითქმის ჩაკვდა თავ-
ვისავე სამზობლო გე-მანიაში.

ჩვენსა მით უმეტეს — ექსპრესიონიზმი კი არ არის
აღმოცენებული ჩვენი საკუთარი სტლის შეუთვიდან, მის
წყა და გრეხიდან, არამედ იგი გაცნობილია თითო-
ორიოლა წინისა და ეურნალის წყალობით და აქედან
არის გამოწვეული ცალეთერი გარეგნული მიმბამეყ-
ლობა.

ამიტომ იყო: როგორც „ადამიანი-მასსიში“, აგრეთ-
ვე „გაზში“ და იწყებს ჩვენმა მსახიობებმა თითქმის შე-
საფერად, მაგრამ სულ ჩქარა გადავიდენ რეალისტურ
თამაშობაზე და ამითი დაჰკარგა ნამდვილი სული ორთა-
ვი წარმოდგენამ.

საერთო აზრია გავრცელებული, თითქომ მარჯანი-
შვილის დადგმანი — ეს არის რაღაც ჯადოქრული რამ.

ეს უფრო უნახაობას მოასწავებს, ვიდრე ნამდვილ
შეფასებას ხელოვნებისას.

მართლათ მარჯანიშვილმა შეიტანა ერთგვარი
მხატვრული სისტემატიზაცია ქართულ დადგმებში, მაგ,
რამ ეს არის სულ ჩვეულებრივი დადგმანი თანამედროვე
თეატრალურ სფეროში.

ევროპაში — ეს სულ ჩვეულებრივი მოვლენაა საშუა-
ლო თეატრებში. ამაზე ნაკლები დადგმა იქ ადარც არის
წარმოსადგენი. რუსეთშიაც რომ განსაკუთრებულს ყუ-
რადლებით ევროპიან თეატრის მხატვრულობას

საგმარნისა გავისყნენთ ტფილისში სტუმრათ ჩამო-
სული ბაქოს დასი

ეს საუკეთესო მაგალითია იმისი, რომ ქართული
„ჯადოქრული“ დადგმანი ბევრით ჩამორჩებიან ამ საშუა-
ლო დასს თავისი მხატვრულობით, ფანტასტიურობით და
სიღამაბოთი.

მიუხედავად ამისა წარსული სეზონის ერთად-ერთ
დადგმით მხარედ მაინც დადგმანი ჩაითვლება და არა
სხვა რაიმე თვისება.

როგორი იყო აღსრულება? ამაზე შემდეგ.

დღელი

მუსიკოს ორინტალისტი ალ. ოლანჯაშვილი.
„თეატრი და ცხ.“ ნ. ივლ. საღ. სახ

იოსებ ღვთისმშობლის ხსოვნას

(დასასრული. იხ. „თ. და ც.“ 13 (16)).

1884 წ. მე მომიხდა ჩრდილო-კავკასიისკენ წასვლა, დავითაშვილი-კი გორს წაყვდა; იქ არსებულ დემოს დახლიდრიადაც იყო კოტა ხანს, მაგრამ დღეო მალე დახურეს, ამიტომ ამავე წელს დავითაშვილი ისევ ტფილისს დაბრუნდა.

1885 წ. მეც ტფილისს დაბრუნდი და სახლში დავიწყე მუშაობა საბაზრო საქმეებზე ჩემი ძმებთან; დავითაშვილიც ერთად ერთად მუშაობდა, ზემ ბინაზედვე (ცხოვრობდა, კვირაობით ეყვდნოთ ბაზარზე ჩვენს ნაშუაგარს და ვინაწყოლებით, მასალის გაყოკლებით, თანასწორად).

ერთ კვირა დღეს, რაც გვექონდა, გავყვიდეთ; საათის ორი იქნებოდა, დავითაშვილითან ერთად წავედით ჩანს დასალეგით, ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ ვანიჩქას საჩაიში (ეს იყო ლონდონის სასტუმროს უკან, მტკვრის პირად). აქ მოვადრინეთ ორი შაურის ჩაი და ერთი შაურის პური, 4 ვიყავით: 3 ჩვენი ძმანი და მეოთხე დავითაშვილი, ჩაი რომ დავიხსებთ ჭიქებზე, სწორედ ამ დროს მოვიდა ჩვენთან ერთი მოსული დავაზაბებულო, დასუსტებულო, დავლეგოლი ტანისკმელით, წელში მოხრილით, ყოფილი კალატოზი, მუშა; ისე მისუსტებულო იყო, რომ სულ ძლივს დაიბრუნებდა. მოგვიპართა აკანკალბუღლას ხმით:

— ვხედავ, თქვენც ხელოსნები უნდა იყავით. როგორც დავითაშვილის და დაუძღვრებულს მუშა-ხელოსანს დამეხმარეთ რითმე თქვენს სადღეგრძელოთ, თუ გჭაბთ ადამიანობა, კაცთმოყვარეობა.

ამ დროს ი. დავითაშვილი სწრაფად ფეხზე წამოდგა, თავის სკამზე დასვა მოხუცი დაუძღვრებულო ხელოსანი, თავისი ჩანს ჭიქა დაუდგა წინ და პურის მიცემით. საცოდავმა ხარაბად დაუწყო სხა-ჭამა.

დავითაშვილი-კი ფეხზე იდგა, ამ უბედურ მუშას დადევრებულო შესტკეპროდა, მეტი, თითქო რაღაცა მოა-

გონდო, თქვა ეხლაც მოვალ, და სწრაფად გატრიალდა ტრახტირის უკანა კარებისკენ. ჩვენი სტუმარი მუშა-ხელოსანი-კი თან ჩანს სევამდა, თანაც თავის უბედურების მიზეზზე საუბრობდა, მოსთქვამდა, ასახელებდა ერთ ვილაკა სერეო მოიჯარადრეს, რომელთანაც 30 წელი ემუშავებდა; ბოლოს ავადმყოფობის გამო დავითხოვნა. სიღარიბე-სიღატაკეში ჩავარდნილი უფსუერი, გლახაკათ გავხდითო. ცოლ-შვილიც სიმშლით ამომიწყდა და ახლა მეც ენატრობ სიკვდილსაო; ან რაღაა ჩემი სიცოცხლე, ვერც ჩემს თავს ვარგვიარ და ვერც ხალხს და ქვეყანასო. ამ წყევლ სიკვლავსაც დავავიწყდი და ალაო ვაგონდებო.

კიდევ რაღაცა უნდა ეთქვა ამ უბედურ მუშას, მაგრამ მოსამსახურე ვიდედა და გვითხრა:

— სტოლი დაცალეთ, სამი შაური თუ აბაზი დახარჯეთ და მთელი დღე ხომ აქ არ იხსლებითო.

ჩვენი წამოვიწამლებით და რომ უნდა გამოვუსულიყავით, ამ დროს იოს. დავითაშვილიც შემოვიდა; რადგან იოსებს ჩაი არ დალეინა, მოვითხოვეთ კიდევ ერთი ჩაი და 3 კ. პური. დავითაშვილმა ჭიქაზე ჩაი რომ დასხხა, უბიდან ამოიღო პატარა ქალილი, კარანდშით დაწერილი და თქვა: გინდათ ლექსი წავგიკითხოთ. ჩვენ თანხმობაზე წაიკითხა ამ სათაურით:

„ბედის შუარო“

რამ დავაშრო, შე იხერი,
ღარიბების ბედის წყარო,
ამოდლდი, რომ ქვეყანა
ერთნაირად გახარაო!

მე გულსა მწვავს ეს სოფელი
ჩაი ნაირად გაყოფილა;
ბედით ჩაგრულს უღვთით სტანჯავს
თავის ბედით ქვაყოფილი.

ზოგი ხარობს და ზოგი კი
ბნელს მარხა, როგორც ქურდი,
ბედავანი ამ ქურის ჩასახიან —
გავგეფიეთ სამსახური *).

ლექსის წაკითხვის შემდეგ, იოსებაც ჩანს დალევდა გაათავა და წამოვიდით სახლისკენ. როგორც ზემოთ ვსტევი, რომოდნივე ხანს ჩემ ბინაზე ცხოვრობდა დავითაშვილი, შემდეგ იოსებმა თავად-ახსაურთა თვატარში მოვიწინა ადგილი, სტანჯავ დაარბების აწვე-დაწვევზე მუშაობდა, მაგრამ ჯედანაც დაითხოვეს.

რამდენიმე ხანს ცუდით დარჩა, ეძებდა მსუბუქ საქმეს, რადგან გულის სიგანირის და თიკებით ავადმყოფობის გამო მძიმე სიტუაციას ტანა არ შეძლო, მაშინდელი ჩვენი ბრწყინვალე მწერლობა ყურადღებს არ აქცევდა. ი. დავითაშვილი კი საქმეზე ენება, მოგე პოეტიკობით იზიზინა 1885 წ. უკანასკნელ რიცხვებში, ყურხალ „იერიის“ დამტარებლობა, თემი 10 მანეთით, და რამოდენიმე კვირის თუ დღის შემდეგ, აქედანაც გამოიადგეს, რადგან 15 მანეთი ჯამაგირი ითხოვეს.

მის. ჩიღრიშვილი.

(დასასრული იქნება)

*) იოსებ დავითაშვილის გამოცემულ წიგნში ეს უკანასკნელი ორი პეკარი ასეთა: „და ამ სოფელსა ივალაში ვაწუწუნს სამაზაფრიო“. აქედან ჩანს, რომ მეტლ ცენზორთა და შესასლოა რედაქტორთა წყლობლითაც დავითაშვილის ზოგიერთ ლექსში შეესხა მუშა და იყოლები შეპარული.

აღმოსავლეთის სამუსიკო საკრავები

(იხ. „თეატრი და ცხოვრება“ 13 (16).

ჩ ა ნ ხ ი

ეს მუხლი გვაუწყებს, თუ ჩანგი რა ხისგან და როგორ უნდა გაკეთდეს. ჩანგი ხსება საკრავებთან შედარებით ჩამორჩენილია ანუ შეუსრულებელი *) ჩანალი (რეზონანსი) პარკს უნდა გაედეს (სიღრმით ოთხი ღია თიხისა); შეინთა მხარე წებოში არეული დანაყილი „სარჩა“-თი **) უნდა ამოიღოს და პირზე ეტრათი გადაეკრას, ქედი ვრძელი და ცხენის კისრისგან მოდრეკილი, სიგრძით ოთხი და სივანით ერთი მტკაველი, რომელიც თან და თან ეფროვლება. ფარდები ქერამის ხისგან უნდა იყოს (კაკლის ხისაც შეიძლება). ხარაკი (ჯოჯა) 24 ან 25 ნაწილად უნდა დაიყოს, მასზე გაღებული ფიცარი, რომელსაც „ნახი“-ს უწოდებენ, ჩანას ოთხ ადგილიდან უნდა მიეზას (ცხენის ძეით).

ჩანგის სიმები სანაირი უნდა იყოს: 8 ცალი ე. წ. „ჰაღ“-ს ზირა და 8—მუსლაღ“-ს სულ 24. ჩანგი მარცხენა ილიისაკენ დაიყავნ, სიმებიც მარცხენა ხელით ააწყონ, ფარდები კი მარჯვენა ხელით მომართონ. სიმების მოწყობა მესუთმეტე (ჰაღ) სიმის მხრიდან დაიწყონ, შემდეგ მახლობელ სიმებს შეეხონ ისე, რომ „ზირი“ და „პაი“-ს (ოქტავები) შუახმები ერთ ანგარიშზე იყენენ. „ზირი“ სიმები მარცხენა ხელით უნდა დაუკრან ისე, რომ სალოკი თითი მარჯვენა ხელის თითს (ცერს) შეეხოს. მარჯვენა ხელის სალოკი თითი მერვე სიმს და ბოთი მეთათ სიმს შეეხოს.

შ ლ ღ ნ ი.

ამ მუხლში მოხსენებულია მუღნის გაკეთება და მისი ხსება ცნობანი. მუღნი გამოუგონია საფედლინ აბდულ მო-

*) სიტყვა „აჰსიკ“ (შეუსრულებელი) კორექტურულად შეცვლილ მიმართა; უნდა იყოს „ასკი“, რაიც ნიშნავს-ძვლს.
 **) საერთოდ წებოში არეული ნახვრით ღუსგან ზღამე; „სარჩა“ ნიშნავს: ჩიტრ, ნეკი, ბროლი და სხვა, რომელიც არც ერთი არ უხდება აჭრს.

მთარ.

მინს *) როცა იგი ისაპანში იმყოფებოდა. მუღნი მიბაძეა, მიმგავსება: რბება, ქანონ და ნუჰისა. იგი ქერამის ხისგან უნდა მომზადდეს; მისი ჩანალი, რგამისი ჩანალზე მოზრდილი უნდა იყოს, სიგრძით ერთი მტკაველი და ხუთი გოჯი, სივანით ერთი მტკაველი და ოთხი გოჯი, სიღრმე ორი ღია თითი უნდა იყოს; შიგ, წებოში არეული დანაყილი „სარჩა“-თი ამოიღოს და პირზე ეტრათი გადაეკრას.

ტარი ოთხკუთხიანი, ზომით ორი მტკაველი და სამი ღია თითი, სიღრმით ორი გოჯი უნდა იყოს და ზედ წმინდა ფიცარი გადაეკრას. ტარის ზემო მხარეს ვრძელი ხარაკი მიეკრას ისე, რომ მის ზევეთ ოთხკუთხი (კვადრატ) ალაგი დარჩეს, რომელიც 27 თანხარ ნაწილად უნდა დაიხვიდეს „საგლ“- (მძიმე) ხმოვან სიმების მოსამართ ყურებისათვის.

ტარზე ორიბად ხაზი 1 1/2 თითის სივანით ამოთხაროს, რომელიც ტარს ორ სამკუთხიანს ანგავსებს. მის ზემო მხარეს ცხრა წვრილი ხარაკი მიეკრას და იმდენივე ყურები გაუკეთდეს; ქვემოთ, სავა ხაზი იწყება, სამი ყური გაუკეთდეს.

მუღნის სიმები ოთხნაირი უნდა იყოს: ე. წ. „ჰაღ“ (პრია) — ოთხი ცალი, „მუსანა (სეკუნდა) 9 ცალი, „მუსალღ“-ს (ტერცია) 8 ცალი და „ზირა“ (მალაღ) 18 ცალი, სულ 39 სიმი, რომელნიც სამ-სამი ერთხმად (უნისონ) უნდა მოიმართონ. ტარზე ვრძელი ხარაკი უნდა გაიღოს, რაზედაც 39 სიმი ვაკეშიება.

მუღნის დამკვრელმა მესუთუ სიმიდან დაიწყოს დაკრა.

თარგმანი ოსმალურით ა. ოღანეზაშვილისა.

*) საფედლინ აბდულ მომინ ბენ ფარის ელ ორგები ზაღდადეღი — ცნობილი ისტორიკოსი (სტეფანოზა 13—14 ს), სპარსულ მუსიკის თეორეტიკოსი. ტომით არაბი. იხ. Рихан. Муз. слов. Сафиддинი.

სომეხთა გზარაკ-მოღვაწეანი

არშაკ ჰარათუნიანი.

(სასცენო მოღვაწეობის 35 წლის იუბილეის გამო)

მისის 31-ს გაიმართა სომეხთა დამსახურებულ მსახიობის არშაკ ჰარათუნიანის 35 წ. სასცენო მოღვაწეობის იუბლეი. იგი დიდადა ტულისნი, სწავლა მიიღო ნერსისიანის სემინარიაში.

ა. ჰარათუნიანი ყოველთვის მონაწილეობდა გ. ჩიმიშკიანის, გ. ტურ-ღავთიანის, ავალიანის, გ. პეტროსიანის და ს. წრებში, იგი თავისი დიდი ნიჭით დიდდადღე იზიდავდა ხალხს ყურადღებას და სიყვარულს.

1897 წ. დაარსა „მსახიობთა ანზ“, რომლის თავმჯდომარეადაც იყო. მზორავლენ მონაწილეობას იღებდა ტულისის ავჭალის სახალხო სახლის სომხურ უფასო წარმოდგენებში. გარდა მსახიობების, ა. ჰარათუნიანი არის კარგი მოსახიბე, მისი ღღესანიც პირველი ტომი გამოვი-

და 1917 წ. როგორც მწიგნობარი მონაწილეობდა უმთავრესად ტ. ნახორიანის „აღბიურ-ტარაზ“-ში, გრ. არწრუნიანის „მეჰაკ“-ში, ალ. თარხანიანის „თატრონ“-ში, სიმ. გიულაშიანიანის „არაქს“-ში და სხ.

უმჯავრნია სომეხთში, საქართველოში, რუსეთში, აზერბეიჯანში და სხ. მისი მთავარი როლებია:—გ. სუნდუკიანის „პეპო“-ში—პეპო და ზომზომოვი, „ხათათბლა“-ში—ზამბარევი, შირვანზადეს „ნამუსისათვის“-ში—სალოთელა, ალ. სუმბათოვი-იუქინის „ალაბრ“-ში—სლუციმან ხან, გუცკოვის „გურული აკოსტა“-ში—დე-ანტროსი, გ. ფეფანიანის „კლდე“-ში—გრიგორი ალა და სხ. და სხ.

ა. ჰარათუნიანი დღესაც დიდი სიყვარულით ემსახურება სომხურ სცენას და დღდა-ენას.

სურენ აჯიანი.

უხსოვითი სახელოვნო სსოვრება

ტოლერის საავტორო ჰონორარი. გერმანელი დრამატურგის ერნსტ ტოლერის სამმა გამოქვეყნებულ მიმართ არსებითი სახალხო განათლების კომისარს, რათა მიეცათ მათთვის ჰონორარი ლენინგრადში დადგმულ ტოლერის პიესისათვის „ეუფენი უბედური“ („კოკო“). მიუხედავად იმისა, რომ გერმანისა და რუსეთის შორის არ არის დადებული ლიტერატურული კონვენცია, მაინც დააკმაყოფილეს მოხიზენლები, და ტოლერის გადასაცემად გადასდევს 10 პროც.—ე. ი. 1,400 მან. ამ შემთხვევაში ანგარიში გაუწეია იმ გარემოებას, რომ ტოლერის ცნობილი კომუნისტა გერმანიისა და ეს მესამე წელიწადია, რაც ციხეში იტარებდა თავის რწმენისათვის.

შალიაინის გასტროლი პარიზის დიდ ოპერაში. პარიზის სათეატრო გაზეთი „Comedia“ ასურს შალიაინის გამოსვლას პარიზში ბორის გოლდენფიის როლში. საზოგადოება ეტყობდა თურმე, რომ შალიაინის წინანდელი ხმა არ აღმოაჩნდებოდა, დრო თავის კვალს დაამჩნევდა მის მღერას. მაგრამ შალიაინის სცენაზე პირველი გამოჩენისთანავე გაუფანტავს ეს ეჭვი და პარიზს ძველებური დიდებით მოუღონებია. საზოგადოების აღტაცება არა ჩვეულებრივი ყოფილა და სკეპტიკოსებიც შერიგებინა უდიდესი მომღერლის გამარჯვებას.

ნიუ იორკის საოპერო სეზონი. ნიუ-იორკის ოპერა უდიდეს ოპერად ითვლება, იგი მოთავსებულია ცნობილ „მეტროპოლიტენში“. წლებანდელი სეზონი აპრილში დამთავრდა. დაიდა 175 საოპერო წარმოდგენა და 24 საკვირაო კონცერტი. ვაგნერის ოპერები 29-ჯერ, პუჩჩინის 22-ჯერ, ვერდის—21 ჯერ, ჰუნო და მასნე—11, მასკანი და ჯორდანო—10. თითოეულ ოპერებში ყველაზე უფრო მეტი წარმოდგენა რ. კორსაკოვის „ოქროს მამას“ ხედა—(9). ახალ ოპერებიდან დიდებუ: რიჩჩიტელის „თანამომძმენი“ და ლაპარას „ხანანერი“.

მიუნხენის თეატრები. მიუნხენს აქვს ოთხი სახელმწიფო თეატრი. მიუხედავად იმისა, რომ ყოველდღიურად იმართება წარმოდგენები, ეს თეატრები ყოველთვის საესკა ხალხით. დრამაში ბილეთი ორჯერ ნაკლები ღირს, ვიდრე ოპერაში—1—4 მარკა. მიუნხენში ორი დიდი საზოგადოებაა დაარსებული, რომელშიაც წევრებად ირიცხებიან ყველა ისინი, ვისაც სურს თეატრში სიარული. ამ საზოგადოებების წევრებს დიდი შედავათი აქვთ ბილეთების ფასის მხრივ—ყოველ მათგანს თვეში ერთხელ მიანიჭ შეუძლია მოხელეს ან დრამაში ან ოპერაში. ამიტომ მუშები და მოსამსახურეები თითქმის ერთიანად შედიან ამ საზოგადოებებში.

თუ რამდენს ინტერესს იწვევს თეატრი მიუნხენის მცხოვრებთა შორის იქიდან სჩანს, რომ ხშირია ზაფთობითაც კინევაში დილით ადრე მორიგება საღაროსთან იაფ-ფასიანი ადგილების მისაღებად.

რეპერტუარის მხრივ, შექსპირი ყველაზე უფრო პოპულარულია. შილერის უქირავს მეორე ადგილი, თუმცა კარლ-მოორი და ვილჰელმ ტელი ახლაც დიდ აღღროთვინებას იწვევს გერმანულში. მიმდინარე სეზონში ერთი კვირის განმავლობაში დაიდგა შექსპირის ხუთი სხვა და სხვა პიესა.

გერმანელები შექსპირს „ჩვენს შექსპირს“ უწოდებენ. ხშირად ისმის ჩივილი, რომ შექსპირის გმირების ტრადიციულ გერმანული სტილის აღმსრულებლები ნაკლებად არიან. ამას იმითაც ხსნიან, რომ მსახიობები გარდაქმნენ ზედრეპრანსიული ტიპის პიესების თამაშის ზეგავლენით, სადაც უმოთავრესად ლაპარაკია და არა მოქმედება.

გარდა ამ ორი ავტორისა, შოუც საყვარელ ავტორად ითვლება მიუნხენის თეატრებში. ხშირად იდგმება აგრეთვე მარლოუს „ელფარდ II“ და უალდას კომედიები. აგრეთვე იდგმება იხსენი, ანდრეევი, ევდკინდი, ტოლსტოი, ლესინგი, კულსტი, ტომას მანნი, გოფმან-სტალი, კაიხერი, ტოლერი, ძლოიერი, სოფოკლე, ევრიპიდე, ზნილერი, ჩეხოვი, ჰაუბმანი და სხ. როგორც აქედან სჩანს, მიუნხენის თეატრებში იდგმება ყველა ავტორი დაწყებული კლასიკოსებისაგან და გათავებული თანამედროვეებით განურჩევლად ეროვნებისა და მიმართულებისა.

მიუნხენს ევროპის ქალაქებ შორის პირველი ადგილი უქირავს, როგორც თეატრალურ ქალაქს.

ინგლისელი საბჭოთა თეატრების შესახებ. ჰენტ-ლეი კარტერი დანტერუქსებულა ახალი რუსეთის ახალი თეატრის და ჩამოსულა მოსკოვისა და პეტროგრადში მის შესასწავლად. სამშობლოში დაბრუნებისას გამოუქვეყნებია წიგნი, რომელიც მიუღლომლად იკვლევს საბჭოთა თეატრის მდგომარეობას და მნიშვნელობას. ავტორის აზრით, რუსეთის წარმოუშვია ახალი თეატრი, რომელიც არა ჰკავს სხვა ქვეყნების თეატრებს. იგი ახალი კლასის, პროლეტარიატის თეატრიაო, რომლის მიზანია განსაზღვრული სოციალური ფუნქციის ასრულება. ეს თეატრი—ამბოხს კარტერი—ინსტრუმენტია, რომელიც საესებით გამოხატავს ხალხის სულსა, მის აწყოს და მისწრაფებას. რუსული თეატრი ნამდვილი ხალხური თეატრიაო.

კარტერის სიმპათია მემარცხენე—მეიერბოლდის—თეატრის მხარეზე. მუშათა თეატრის შექმნის იდეა უდიდესი მოლოვნაა, მისი აზრით, და იქვი არა აქვს, რომ რუსეთი შექმნის მას და მავალათს მისცემს ევროპას.

ს ი ზ მ ა რ ი

ოცნებით ვიყავ მარტო
ზარს მირეკავდი ლამით,—
შენა გგონია მართობ,
მინც პატარა წამით?

დრო გაიპარა მთვარით,
ვეფებდი რჩეულ განძებს,
შემოდგომაზე ქარი
პირობას ურჩიად მძალევს.

მოვიდევარ შენსკენ დანით,
რომ გავგიბელო მოკლვა,—
გალადრე ჩემი ტანი
და საუკუნე მოკლევ.

ღამე იცვლება,—ლილით
მინებით მოდის ფერი,—
ეს სიზმარია რბილი,
ღამით დამთვრალი ბერის.

ანრი მიხაილაძე

თინათინაძე კულტურა.

ნახტი ე. მახარაძისა.

„Ворота очарования“ *

ეტლი ჩვენი მიგვაქროლებს აბასთუნის მხატვრულ გზაზე,
სადაც სუფევს პოეზია, მუსიკა და სილამაზე!
გული თრთის ტ გული ღელავს, გული წიგნის ნახ ტკილ ხმაზე;—
სიკდილიც კი სიყოცხვია ამ უკრაზულ კვეთანაზე!

მიპქრის ეტლი! და არ ვიცით არც დაღლა და არც მოწყენა!
მიპქრის ეტლი! მგვრამ დახეთ, აქ შევეტლემ შეაყენა!
გზა გათავდა, დაილია, გასასვლელი არსად არი;
აქეთ-იქით ორი კლდეა სიღრაჯათი წამომდგარი,
ზღაპრულ მაყბაყ დევებზეთ მისილად და საზიშარი!

და ეს კარი, შეუვალი, ლეგენდარულ კოშკის კარი,
საიღუმლის არვის უშებულს, შიგ შემსვლელი არვინ არი.

და მე მინდა, დღესვე მინდა ამ კარებში შევიპარო,
ხელში ვივლო გასაღები და შევილო ის სამყარო,
სადაც სუფევს ხალხთა შრომა, უპირაკილო, სანეტარო,
და სადაც სჩქეფს ყველასათვის არსებობის მძურა წყარო!

Там вдали от людей и построек двора,
Среди гор и воздушного моря,—
Как две женских груди охраняют сердца
От житейской волны—сплезь горы!
Две огромных скалы приключившись стоят,
Заслонив собой образы замка...
А ворота меж них его свято стоят,
Как картины волшебная рамка!
Так и хочется с телом проникнуть туда
И украсть ключи тайного царства,
Чтоб скорее открыть мир блаженства труда,
Жизнь духовного равенства, братства!..

К. Костенко.

Абастუმан
1924 г. 21 июня.

20 ივნისი, 1924.
აბასთუმანი.

გ. ქუჩიშვილი.

* აქ მოთავსებული რუსული ლექსის ავტორი კ. კოსტენკო რუსეთის ცეკას ინსტრუქტორია, ველი კატორღელი, რომელსაც 20 წ. პარტიულ მოღვაწეობის იუზილად გადაუღას და ამჟამად აბასთუმანშია ჩვენს პოეტს. ქუჩიშვილიან ერთად. ორივე ერთს სავანს უძღვნეს ლექსი და ამიტომ ერთად ვითავსებთ. ორივე ავტორის სურათს შემდეგ ნომერში დავგეჟდავთ. რ ე დ.

ტირილი ჩემს კალღზე

მგდარ გედვით დაღამდა გათენების ცისკარზე.
მგონის სულში გამეფოლი შავი ლანდი სამარის.
ღმერთი სახე მახინჯი აქეთინდა ზეკარზე.
ფერულბეზად ანავდა ძველი ციხე თამარის.

წამების ჯგრის განცდები მინდა გულით ავხილო
და მსოფლიოს ვესროლო დასეტყვილი გუმანი.
ვერ მხილავს, თუმც ამაყათ თავს დამტკერს არაზინდო,
ჩემთვის სეღდის კუბია თეთრი აბასთუმანი.

ანდობის აწვალუმს ბაცილები თარსული,
ჩაღდება სახე ფარსული, მოდის ოზლად მტირალი.
წყენით გამომზირალი ჩემი ძალი მარსია,
ვია, როგორ მომიკვდა, ბრმა ბედის ხეტალით.

სული სტირის ბეჩავი, მწარე ნაღველს ემთხვევა,
დავკარგე მე ძირფასი, დავკარგე რაც მიყვარდა
ოცდასამი მაისის უბედური შემთხვევა
სამუდამოდ დარჩება მგონის მოწყენის ფარდად.
ვერ დამატკობ კვალად მარს, ვეღარ გაამბორებდი,
სახეს ზღაპრად ცრემლები, რომ ჩამომდის მღუღარედ;
მოგონებებს დასცქერი ტანჯვით განაზნობრები
და სანამ ცოცხალი ვარ, შენ მივიჩნევ მძინარედ.

მინდა ხერხი ვილონო, მინდა კვლავ აღვადგინო,
მინდა სული ჩაებტო, რომ არ დარჩე უყოლოდ;
სააშოკო გრძნობების განცდილ დავაგვირგინო,
ჩემს ოთახს მივაბარო სიყვარულის სიმბოლოდ.
კოკი ებრაღიძე.

ლია წერილი პ. მ. საყვარელიძეს

ბეჭდვითი სიტყვა, ჟურნალ-გაზეთი,—მით უმეტეს კომუნისტური, მუშათა და გლეხთა სახელის დამცემი და მისი ხელმძღვანელი,—რომ მხოლოდ და მხოლოდ სიმართლეს უნდა ემსახურებოდეს,—ეს ჩემზედ უკეთესად თუ არა, ნაკლებ მაინც თქვენ არ უნდა იცოდეთ.

თქვენს წერილში კი ჩემს წინააღმდეგ ან ყალბი ცნობები მოყვანილი („მუშა“ № 490) ან ამბები—შებრუნებული, (ივეე № 491). ეს გარემოება არა თუ ჩრდილს აყენებს ჩემს განვილი მოქმედებას შრომელი ხალხის სასიკეთოდ გათვალისწინებულს (რომელსაც თქვენ ხშირად იხსენიებთ), არამედ დღევანდელ ჩემს საქმიანობაშიაც, შესაძლოა, ვადამელობს. ამიტომ **იძულებული ვარ** ოფიციალური საბუთებით გაგვახსოვო.

ბ) თქვენ არა ერთხელ იხსენიებთ „შრომელი ხალხის სასარგებლოთ სიტყვის თქვის ნებას“, „შრომელი ხალხის ინტერესების დაცვას“, „თუ რა სახარლო და სასარგებლო შრომელი ხალხისათვის“ და სხვ. დღეს, როდესაც შრომელი ხალხის ხელისუფლება, გლეხების და მუშების ბატონობა იმარჯვებს მთელ მსოფლიოში, ამ ლოზუნგების წარამარა ხმარება ღია კარებში ბრახუნის შიამბეღილებს სტოვებს,—ნუ თუ ყველასათვის ნათელი არ არის, რომ მუშურ-გლეხურ სახელმწიფოში ყოველივე შრომელი ხალხის ინტერესების დაცვას უნდა დასტრიალებდეს.

შრომელი ხალხის სასარგებლო სიტყვას, მუშებისა და გლეხების ვაბატონების საპირობებს მე ვქადაგებდი და ვინაობა ვებრუნებდი კიდევ ჯერ კიდევ ყოფილი მეფის ნიკოლოზის ბატონობის დროს პირველ რეკოლუციამდე 900-ან წლებში და მის შემდეგაც, როდესაც არა ერთგზის ვიჯექი ციხეში, როგორც პოლიტიკური*).

აქედან დანახათ, რომ მე არასოდეს არა ვყოველვარ შრომელი ხალხის უსარგებლო, რასაც, სხვათა შორის, ამტიკებს ის გარემოებაც, რომ ბევრმა რეკოლუციონერმა პირველი პოლიტიკური ნათლობა ჩემს წიგნთ-სავაქროში მიიღო... აქ სულს ითქვამდენ, ისე თუ ისე შემდეგი მოღვაწეობისათვის ემზადებოდნენ ისეთი თვალსაჩინო მებრძოლი, როგორცღაც იყვნენ **შრომელი ხალხის** მესვეურ-პირისუფალინი, უღარიბე დაღუპულნი: ლალი კეცხოველი, სევ. ჯგუელი,**) კამო, დღეს ჯანსაღად მყოფი კობა—სოსო ჯულიაშვილი-სტალინი და სხ. აი ამის შესახებ არს კვათხულობთ ვინდართა დავაობრებში:

„**სპრავა** из дела Тифл. жанд. губ. Управ. (შემოკლებით): „Имешавили Иос. Зах. крестьянин Тиф. губ., книгопр-вец, в 1903 г. принимал участие в деятельности местной социал-демократической организации, хранил денежные литературу, предоставляя помещение своего магазина

для сходок и т. п. В его же магазине предпринято было издание преступных брошюр в легальных обложках. При ликвидации 6-го янв. 1904 г. местной социал-демокр. организации, Имешавили был подвергнут в порядке положений о госуд. охр. обыску и вследствие обнаружения у него illegalных брошюр, заключен под стражу и привлечен к дознанию при Тиф. жанд. упр., каковое за сию В Манифеста 11 августа 1904 г. прекращено с отменой принятой меры пресечения; по освобождению из под стражи 19 марта 1905. Имешавили вошел в связь с группой лиц, занимавшихся в гор. Тифлисе изданием печатных прокламаций и при ликвидации последней 10 авг. был вновь подвергнут обыску... на демонстративных похоронах 31 янв. 1905 г. Иппы Гогашвили (მსხვერპლ თვითმკურნებლობის ჯალათობისა) произнес речь резко противоречиваго направления. 20 фев. в Каптевской церкви произнес речь... (ამ სიტყვის დროს ირველი შემოკრიბილმა ტულისის მუშებმა სოსო მაჭავარიანმა და სხვ. წითელი დრომა ააფრიალეს, დემონსტრაციით გასწიეს სახაზინო თეატრისაკენ; მათ დატვიდნენ ყახხები, მეგობრნი, პოლიციელები, ბუკრს სცემს. სხვათაშორის, ჩემს მძას, განოს, რომელიც ერთი აქტურით მონაწილეთაგანი იყო ამ დემონსტრაციისა, თავი გაუტეხეს). 26 июня вел преступную пропаганду на массовой сходке рабочих на горе св. Давида. Принимал участие в собраниях 31 июля пропагандистов в Нахаловке под председательством Арчила Джандридзе, на котором обсуждались вопросы о принятии мер против патриотов и принятия в организацию вновь прибывшего пропагандиста Конова... На всех сходках и митингах выступал в числе первых ораторов, выпуская массу противоречивейших сочинения и пр.“

За Нач. Тиф. Жанд. Упр. Ротмистр Пригора (იხ. ზემოხსენებულ საქმის ფ. 40—41).

ტ. ე. ან. არც. ციხიდან გამოსვლის შემდეგ მომაკლი თავისი „წიქვალუ“ თვალუფერი. (იხ. „Речь“ 1918 г. № 175).

ბ) ბრძინებთ: „ამ ჟურნალის („თეატრი და ცხოვრება“-ს) რედაქტორია იოსებ იმედაშვილი. მას რომ ჰქონიხთ ის მუშა, სხვები კი მის იქონენ, როგორც ყოფილი მეფის დროინდელ მამასხალის“.

მე არა თუ ხელობით **მუშა** ვარ,—პირველხანად სოფლის მეურნე—მევენახე, მეხოსნე, მსხელელი, მეკლ-მთიხნელი, შემდეგ ზეინკალ-ხარტი, რასაც ტ. მ. მიხეილის (აქ კამოს სახელობის) სახელოსნო სკოლა დამომტკიცებს, მერე—მეკრამიტე—ტულისის მსულავი და კრამიტის მკრელი, ბოლოს ასობაშქმეობელი (ჩემი „უცხო სიტყვათა ლექსიკონი“-ს კარგად დიდი ნაწილი მე ავაწყე; ვაი ხანს მევე ვაწყოზდი ტურ. „თეატრი და ცხოვრება“-ს), არამედ სამომავლოობითაც წმინდა **პროლეტარი** ვახლავართ, საუკეთარო, პირადი შრომით მცხოვრებელი: მამა მყავედ მეზადე, დღიური მუშა-მოყვამეარე, ძველი დამამეგობის დროს მთავრობის უზრუნოსათვის კანეთიდან ბორჩლოს გადახვეწილი (რომელსაც ყრამობის ვენაში ეცხმარებოდი, ხან ცხვარსა და ღორში), დედა—საფარო-

*) იხ. ტ. ე. ვინდართა სამართლებლის და კაცისის საოღოკო სამმდროსა სამართლის სიძველეთისსიტყვებში „Дело Иосифа Захарьевича Имешавили 1903—1911 г. წ.“

**) ვაგოტე მისი მეცნიერული შრომა „ს. დმტურის სოციოლოგიისად ვაღმოკ. „ველურბოა და განაღობა“. ჩემს წიგნთ-სავაქროსთან მიმხული ქონდა დ. მხარამძიკე, რომლის ერთი პირველი საყურადღებო წერილთაგანი „ახლმტური პოეზია და მელ. კელმჯერებო“ პირველად მე გამოვეცი ს. უტლიქსისან ერთად.

იოსებ იმედაშვილი

„მამასახლისობის“ გამო შემდეგ ციხეში ჩასმული, როგორც პოლიტიკური მოღვაწე და რევოლუციონერი. (მეტწილად 1910—1913 წ. ვალეწუცეს კატორა)

ვის თამბაქოს ქარხანაში დღეობდა 30 კ. მომუშავე, რომელთაც მხოლოდ ალალი თვლით შრომა მიანდრძეს, რასაც თავშობიდან დღემდე პირნათლად ვასრულებ; და თუ ყველა ამ ხელობა-მუშაობასთან ერთად მწიგნობრობასაც მივსდევ... ეს მგონი დასაძრახისი არ უნდა იყოს.

მე შემოიღია საჯაროდ განეაცხადო, რომ ჩემწინაპრებში—არც მამის და არც დედის მხრივ არა მუშის სისხლი არ ღვს. ჩემი დედ-მამის სარჩოდ და ჩემს აღსაზრდელად ერთი კაპეიკე სხვისი—მუშა-გულის შრო. მა არ დახარჯულა. ასეთია ჩემი გენელოგია, რომლის შესგავსა ყველა დღევანდელ საზოგადო მოღვაწეს როდი მოეპოება...

გ) ...სხვები კი მას იცნობენ, როგორც ყოფილ მეფის დროინდელ მამასახლისს—აი—ზრანებთ.

გადაღწეულთა „ყოფილ მეფის დროინდელ“ მთავრობის საბუთების ზოგიერთი ადგილები და ამოვიკითხოთ იოსებ იმედაშვილს სხვები როგორ იცნობენ:

...3 ივლის 1906 გ. на общем собрании крестьян внешней Кахетии явился суждением и постановили следующие: в виду того, что Иосиф Имедашвили положил много трудов в дело развития самосознания крестьян нашего района и в дело освобождения движения народа, за что мы, бедные и разоренные крестьяне избрали его сперва Хашимским старшиной, а затем был избран старшиною старшина Внешней

Кахетии, и поныне неустанно служит народу и его общим интересам, относясь с одностороннею соотрадательностью ко всем угнетенным... в прошлом году заступился за наших братьев гурийцев и во время армяно-татарских столкновений избавил наш район от бедствия, дерущихся примирил между собою (заставил присягнуть единению грузин, татар и армян нашего района... стал делать сельские дороги, все сельские дела он приводит в исполнение только по решению всего общества... он нам свободное время читает газеты о том или другом государственном деле, отчего мы умственно развиваемся... оказал нам, крестьянам, большое добро... Он для нас полезный человек. мы, крестьяне зяем ему пену...“ (ა. დ. 30—33).*)

მე მგონია ზოგიერთ თემში ამას დღესაც კი ვერ აკეთებენ.

აი, როგორ მახსიათებენ ყოუ. მეფის ენდარბერის მიერ დაკითხული მოწმენი, რომელთაგან ზოგიერთი ღრის სამსახურშია:

Димитрий Иосифов Гогиева. 1910 г. окт. 21.

Наш бывший Хашимский старшина Иосиф Имедашвили был главным руководителем революционного движения и вел агитацию во всех селениях Сартагальского участка. Он на народных митингах выступал в качестве оратора, говорил, что не надо нам прави-

*) ეს მოწოდება გაუზავნეს გლეხებმა ს. დ. ორგანიზაციას, მაგრამ ენდარბერს ჩაუვარდათ ხელში.

тельства, не надо платить податей и давать солдат, что мы будем управляться через своих выборных. Все крестьяне были ему послушны и строго повиновались его распоряжениям. 1905 г. в с. Хашми приехал тиф. уезд. нач. и Иосиф Имедашвили встретил его такою оскорбительною речью, что крестьяне были недовольны поведением Имедашвили, по вместе с тем исполнили приказание Имедашвили не приветствовать уезд. нач.ка при встречах... Имедашвили производил среди крестьян сел. Хашми сбор денег на приобретение оружия (ბარვეოლუტო მიზნით) და სხ. (ა. დ. 25—26).

Тенимура Михайлович Конаршвили, 1910 г. თათქის იმასვე აჩვენებს და შემდეგ განაგრძობს: «Во главе рев. движ. стоял Имедашвили... проповедал, что нам не нужно царя, правительства, что мы будем управляться через своих выборных, что в суд правительственный обращаться не надо, а мы будем судиться через своих выборных народных судей» (ა. დ. 80).

Симон Абрамович Швацашвили, 1910 г. სენტ... თათქის იმასვე უჩვენებს, რაც ზემოხსენებულ პირთ აჩვენებს, და ბოლოს დასძენს: ...и действительно население под влиянием речей Имедашвили не платило налогов 1905—1906 г.г.

Алексей Петров Эпитов (настойтель Мартк. Церк.) 1911 г. фев. 5. ...Иосиф Имедашвили неоднократно приезжал в с. Марткиби, Порто и др. созывал местных крестьян устраивал митинги, на которых говорил речи противоправительственного содержания... возбуждая крестьян к беспорядкам, неподчинению правительственным властям, необращению к правительственным судьям, а также против священников, что не надо платить им за исполнение духовных „треб.“ и т. п.

Архимандрит Досифей 1910 г. 10-го ноября... Иос. Имедашвили Хаш. старшина находился во главе революционного движения... над всеми старшинами 20 селения Сагар. р. Он проповедал, что не надо священникам платить за исполнение треб, что не надо устраивать поминки... (ა. დ. 37).

Виссарион Давидович Гогохია, надв. сов. бив. у. н. снг. უ.—1910 г. нояб. 10... Старшина Имедашвили, состоял членом Сагар. революц. соц.-дем. боевой орг. считался главным представителем сел. Хашми. Он принимал самое живое участие во всех делах организации, поставившей своей целью нистерпетьную существующий строй и порядок Государства. С этой целью он разъезжал по другим селениям и вел самую деятельную пропаганду среди населения, не платит никому ничего, не признавать правительственных учреждений и агентов, не обращаться к последним ни с какими жалобами и всякое дело разрешать на месте через выборных самих же населением из среди своей, лиц. (ა. დ. 38).

Кн. Фадей Николаевич Челокаев (помещик) 1910 г. февр. 2 бывш. старшина Хашми Иосиф Имедашвили в период времени 1905 по 1907 г. стоял во главе всего революционного движения... настолько его слушались во всем районе, что называли старшиною над старшинами... Результатом его агитации против существующего государственного строя, порядка и властей было то, что мне с семьей из опасения насилие пришлось вовсе бросить свой дом и хозяйство и переселиться в сел. Мухрвань под защиту находящегося там войска. В течение 1905—1907 г. т. е.

პარტიკანელთა დეპუტაციის იმასვე იმედაშვილის X თაოსნობით (მის მამასახლელ-სობის დროს) გურიიდან ჯარების გამოყვანის შესახებ ჩამოსული მეფის ნაცვლთან.

(სურათი ავტოგრაფიული 1905 წ. „კაზმა. ფურ.“ სურათებიან დამატებადან № 359).

три года я не получал никакого дохода с своего имения и таковым безконтрольно и безвозмездно пользовались окрестные крестьяне» (ა. დ. 148—149).

Кн. Иван Давидович Авалов, быв. пристав Саргач. уц. 1911 г. 5 фев... Иосиф Имедашвили по натуре очень способный, с достаточной эрудицией, талантливый оратор, чрезвычайно энергичный... Энергичным вмешательством во внутренние распри деревни, беспощадным преследованием деревенских мироедов, конюградов и т. вредных элементов, он создал против себя коалицию, которая стала бороться против него доносами, жертвой которой он стал... будучи заболотитрованным в старшине, не имея никаких средств к жизни, он одно время работал эрирорбичим на кирпичном заводе, а затем переехал в Тифлис и занялся литературным трудом» (ა. დ. 162—163).

კეზარა, აქედანაც ყველა მიზვედობა, რომ იმ დროს „მამასახლისობისთვის“ არა იყოფილვარ **მამასახლისი**, არამედ უფრო სხვა მიზანი ჰქონია. ამ დროს იყო, რომ შვედლენე პარტიეო ხალხური რევოლუციონური მთავრობა, რომელიც ყოველგვარ საქმეებს ადგილობრივ იბილავდ, დეპარტონა რაოვორც სამმართველო, ისევე საადგილ-მამულო, სამოსამართლო და სასსლოტირო—კულტურულ საქმეებს და ყოფილ მეფის მთავრობასთან ყოველგვარი კავშირი გაწყვეტილი ჰქონდა*).

*) იხ. იხ. შორის, სოც.-დემ. ვახ. „სიგეი“ 1905 წ. № 1.

აი, ასეთი ვახლადი ჩემი „მამასახლისობა“.

„შეიძლება გენიტრერგებოდეთ, ვაიგოა, „ყოფილ მეფეს“ მთავრობამ როგორ დამაჯილდოვა „მამასახლისობისთვის“?

აი როგორ: 1910 წ. ჯერ ენადარბებმა ჯურულულში ჩამსვეს, შემდეგ ციხეში, ბოლოს სამხედრო სამართალში მიმსვეს, რომელმაც 1911 წ. ნოემბრის 25 შემდეგი განაჩენი გამოიტანა:

„Суд признал подсудима Имедашвили виновным в том, что он в конце 1905, 1906 и 1907 г. в в.с. Хашми Тиф. у., состоявшего в то время на военном положении, состоя членом преступного сообщества, именующего себя Российский социал-демократ. рабочей партии, поставившей целью своей деятельности, путем вооруженного восстания народа и волею, настроенные существующего в России, установленного законами основными, образа правления и образования Республики с передачей верховной власти в руки законодательного собрания, составленного из представителей народа от, подсудимый (Имедашвили), для достижения означенной цели, собирав митинги крестьян и говорил последним, что им не нужно ни Царя, ни Правительства, что крестьяне будут управлять сами, что властей слушать не надо, податей платить не следует, как равно не надо давать солдат, при чем крестьяне воспринимали эту пропаганду и в течение 1905, 1906 г. вносили незначительную часть лодатей и являлись к отбыванию войсковой повинности в незначительном числе. Деяние это, в котором под. Имедашвили признан виновным, предум. 1 ч. 102 Угол. Улож.—Кавказский Военно-Окружной Суд постановил: подсудимаго крестьянина Иосифа Имедашвили... по лишению прав состояния, подвергнуть катарге на четыре года... брошюры на грузинском яз. (რომლებიც ჩემი განხრევისა და შეტერობის დროს წაირეს); „Что надо сделать пролетариату“; „Захват государственной власти“; „Пролетариат и его конечная цель“; „Проф. д.в. и волит. пар.“; „Как груз. пресет. борются, от. рев. движ. в Турция“ (და მრ. სს.) ნაპრავიხ в департ. полици“ (განაჩენი).

ასეთი იყო ჩემი „მამასახლისობა“ და „კანტრ-რეკოლიუციონერობა“. როგორი იყო ჩემი მუშაობა მწერლობაში?

მაგრამ ამის მოხრობითი თავს აღარ შევწყვეტე მკითხველს,—ეს იცის ყველამ, ვისაც წაუკითხავს ჩემი სხვა დასხვა დარგის რეკოლიუციონერი ნაწერები სხვადასხვა გამოცემებში სხვადასხვა ფსევდონიმით და ვრცელი ნაშრომები. ერთს კი ვიტყვი: ყველა ამ ნაწერში ძველი წყობილების დაზოხობის, მუშათა და გლეხთა გამაზრდების, საერთოდ მშრომელთა დღესასწაულის ძლიერი ძარღვი სიტყვის შეფუჭებულად.

ჩემი ვახლადი სიტყვა თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ მშრომელთა სასარგებლოდ ჯერ კიდევ 1905 წლამდე განისმიდა მუშათა შორის:

„ძირს ხელმწიფე და მის ტახტი, ჩვენ არ გვიინდა უსამართლო, მზარძანებელი, გინდ მშარბელი თავის ხალხს სახარალო!“

(ს.ხე. პალა 1903 წ.)

ღ) თქვენ განავრძობთ: „ბევრმა, აღბათ, ისიც იცის რომ მებრძვლ-სახელმწიფო სათათბიროში არ ჩვენების დროს მან ხელი შეუწყო ჩვენი თავდა-ზნაურების წარმომადგენლის თავადი ისუკო ბარათაშვილის გადგებულებას“.

ესეც სიმართლეს მოკლებულია. ჯერ ერთი ისიკო ბარათაშვილის არჩევნის მოხდა პირველ სათათბიროს არჩვენების დროს, მეორეც—ისიკო ბარათაშვილი იმ დროს თავდა-ზნაურების წარმომადგენელი არ ყოფილა (თავად-ზნაურები ცალკე ირჩევდნენ სახელმწიფო სამეცნიერო, არაჩედ სოციალისტ-ფედერალისტების რეკოლიუციონერი პარტიის წევრი, და ამ პარტიის წარმომადგენლები ხომ დღეს კომუნისტებთან ერთად თანამშრომლობენ მწერლობა და მთავრობაშიც).

რაც შეეხება ბარათაშვილის გადგებულებას, ეს საქმე სხვ იყო: პირველ სათათბიროს არჩვენების დროს ტუ. ვებ. ერთ-ერთი ამომჩვევლეთაგანი მეც ვახლდი. ნაკაზის შედეგის დროს არჩვენებამდე, სხვათა შორის, მე წინადღებდა შევიტანე, რომ საქართველოს საკითხი პაქტიკულად დასტულო. ამ განცხადებამ შივა და შივ რუმელიები გამოიწვია „მამელიშვილი“ და სხვ. ზოგი ამანავი შემიკეთა: თქვენ ვინ უფრო მიგაჩნიათ სასურველ კანდიდატთაო? ლადო დარჩაშვილი* და ისიკო ბარათაშვილი მეთქი, ეს იყო და ეს ჩემი „ხელის შეწყობა“ და თუ ბარათაშვილი მართლა მე გამოიღებუტატებია, ახლა არ ენანობ, რადგან ქართველი დეგუტატთაგან პირველი იყო ბარათაშვილი, რომელმაც მოითხოვა საქართველოს შელახულ უფლებათა აღდგენა, ფედერატულ წყობილების შეშენება, რომელიც სხვათა ხელისუფლებამ საჯაროდ ოფიციალურად აღიარა,—და ვინც ამის წინააღმდეგ წავა, ვინც ამ კონსტიტუციას ეურჩება—სიერს უჩვენებენ**).

ე) „რა ჰქონა მის ეურნალში“ თ?—კითხულობთ. ამ კითხვზე ეურნალის ხანგრძლივი არსებობა იძლევა პასუხს. დაარსებულია 1910 წ. და ეს მეთოთხმეტი წელიწადია ვამოდის ყოველგვარი სუბსიდიის გარეშე, მხოლოდ საზოგადოების თანაგრძნობით. აღზად შივ რა-ლაცა ჰქონია, რომ მკითხველი ასე სათუთად უხლის გარწმუნებთ, ჩემი მკითხველი უმთავრესად მდამბო ხალხია.

ვ) „რა ვაზს ადგია თეატრის საკითხში“? ეურნალის თითოეული ნომერი ამას ეძველებ ჩასჩინებს ყველას, ვისაც თვით ხედავს აქვს უფრო სმენად,—ეურნალი გარკვევით ალიარეს: ხალხურ-ეროვნულ თეატრს სერთაშორისო მისწრაფებით ანტიკვებულულს, ხელოვნებას ცხოვრებისთვის, თეატრს ნატურალისტურ-რეალისტურს, ხალხის ყოფა-ცხოვრების ამსახავს, პრაღმატურ-საბუნებისულისკვებთათა გამოვლადებულს, მის მონაზნა და არსებულ ცხოვრების უკუღმართობის გარკვევით მიჩვენებულს, უყვეთისი იდილოების დამხატვლულს...

* რომელიც თუმცე არ ყოფილიყო ამომჩვევლებში, რაიც მეც შევიტყე, მისი გადგებუტატმა კი მწერტრბოდა, ვანაყუთებრით მას შედეგი, რაიც თავისი გრძელად მრწამსი განაპიკრავს.
**) ირჩვენების შემდეგ პირადათ დაინტერესებულმა პირებმა ჭე და ვუნდ დამიშინეს, მიუხიან ვამასწორეს, შივან სერბართლ რომ ჩემსკენ იყო—მისი ომის გამოჩნა.

*) „პრაქტუმ ჰერონია იოსებ იმედაშვილს, რომ პროლეტარიატს მისი დაცვა ესაჭიროება?“-ო, ბრძანებით.

პროლეტარიატს არ სჭირია ჩემი დაცვა,—მე მხოლოდ ერთი მსურს: როგორც დღემდე, დღეის შემდეგაც პროლეტარიატთან ვიყო და ვითარცა აქამომდე მთელი პროლეტარიატის (ქართველი მუშაკლები—აღალ ივლის მღვრელი ხალხის) გათვითცნობიერებასა და წყნელ გამაგრებას შეძლებისდაგვარად ვემსახურებოდა, კვლავაც ვემსახურ. და რომ მე მუდამ მას ვემსახურებოდი, ამას ამტკიცებს, სხვათა შორის, ის გარემოებაც, რომ ჯერ კიდევ 33 წ. წინად ესცემდი ხელთნაწერ ჟურნალს, რომლის ირგვლივ თავს იკრებდენ შერმა მწერლები, იგივე პროლეტარები *). მე მგონია პროლეტარიატს მისი წრეშიდან გამოსული ღვიძლი შვილი უკეთ დაიცავს, ვინემ სხვა წოდების, რა გინდ დიდი ინტელიგენტი, „კეთილშობილ“ შთამომავლობისაც არ უნდა იყოს იგი და ყოველდღე სიტყვის მასალად ენის წვეტი, „მუშა“ **, პროლეტარიატი“ ეკუროს.

ყოველ შემთხვევაში, მეც ერთი მთავანნი გახლავარ, რომელმაც პროლეტარიატის ძლევისმიხედვად გამაგრებას ვუძღურე, მისი გამაგრებისა აუცილებლობა დასახელებ ჯერ კიდევ ვიცი. მეუბის მიმეტი რეპეტიის დროს 18 წ. წინად**).

თ) აქვის სქიარდება ასეთი ჟურნალი, რომელია მკითხველისათვის არის ის გამოსადეგი და სკიარო? ყოველ შემთხვევაში არა მუშებისათვის და შით უმეტეს გლეხებისათვის, თუცა იმედამეილი და მისი ჟურნალი ფიცის სდებს მუშებისა და გლეხების ერთგულებასზე*).

თუ ვისა სქიარდება ეს ჟურნალი, ზეით მოვიხსენიე; ალბათ სქიარდება ვისმაც, მკითხველიც ჰყავს, რომ გამოიღოს. ყოველ შემთხვევაში ჩემს ჟურნალს ძალით არ გავრცელებ, ხათრით არაფის მიაკეს. მუშებისა და გლეხების წინაშე ფიცის დადებაც არა მქიარდება, ვინაიდან თვით მუშა და გლეხი ვარ, იმათგანურად მოახლო მწერალი-მოლაპარაკე.

ჩემი გლეხი და მუშა კარგად იკნობს იოსებ იმედაშვილსა და მის ჟურნალს—ესენი არიან მისი არა თუ მკითხველები, თანამშრომლებიც, ამიტომ გლეხთა და მუშათა ერთგულებაზე იოსებ იმედაშვილს ფიცით არა სქიარდება,—ეს ფიცით იმას დასქიარდება, ვინც იქნება ახალსურთაგანია, წინად გლეხების ნათვალბრით იყინება და თვის, შედგე კი, როცა ახალმა სიომ დაპყრო, გლეხებსა და მუშებს ფიცებზე, თქვენი ერთგული ვარა.

თ) .თუ ეს ასეა, მამს ის (ე. ი. მე), ალბათ საბჭოთა ხელისუფლების მომხრეთი უნდა ვიფიქროთო* .

საოცარია ასეთი კითხვა: ჯერ ერთი, საბჭოთა ხელისუფლება არ იყო, რომ მითქვას ჩემის არსებით, პირველი რევოლუციამდეც კი, მუშებისა და გლეხების ხელისუფლების შემოღებას ეცდებოდნენ, ეკლავებოდი, რამდენადაც შეეძებო ვანბორციელებდნენ კიდევ (იხ. ამის შესახებ ზემოთაწიარები), ხოლო დღეს როცა ვნებდავ, რომ კომუნისტები სცდლობენ ხელი შეუწყონ ქართული კულტურის აყვავებას, განა მე გარეშე მოთავსობიერ მავურებლად დაპყრები, გულს-ხელს „დავიკრებ“—არა, მეც მინდა ჩემი წყლადი შევეცადნო ამ საქმეში, როგორც წინად, განვილო 33 წლის განმავლობაში. მე მინდა, რომ საქართველოს საბჭოთა ხელისუფლება, მუშათა და გლეხთა მთავრობა უშთავრებს ეს მართებოდეს საქართველოს სოფლისა და მუშათა ხალხურ თეატრებს, ხალხურ მწიფინობობასა და მწერალთა... მის

მინამწწწონიად აღიარებენ, რომ საქართველოში ქართველი ბელნიერობებს...

მე მინდა, რომ ჩემი ქვეყანა და მისი მშრომელი ხალხიც სხვებთან ერთად იშვებდეს, აქ არაიენ იხაგრებოდეს, ხელოვნების და კულტურის შუქი ყველას თანასწორ გვიჩვენოს...

იქნება ეს დანაშაულია?

კ) თქვენ რადენიმე ადგილი ამოვიგლეჯეთ ჩემი ორი თანამშრომლის ნაწერებიდან და რალისაც მისაყველურებით. ამ ნაირად, ყოველი ავტორის გამტყუნება შეიძლება. ხსენებული მწერალი ქალბები კი დღეინდღეი თეატრის ვითარებას, ამასათმედენ, ერთი თანამედროვე საზოგადოების ერთი ნაწილის სულსკვეთების გამომქლავებით, მეორე—ისტორიის მოთხრობით, თუ როგორ იყო წარსულში ჩვენი თეატრი. ეს თქვენი საქმეა, როგორ ვიციკობთ,—მე კი მგონია მთავლიტში არა ნაკლებ გონიერი და მარსადმკვეტრი ხალხი, არა ნაკლებ ფინიხელი დარაჯი ზის არსებელი ხელისუფლებისა. კერძოდ თქვენი მიერ უღებრად მოხსენებულ „მანდილოსნის“ ნინო ყუიანიის შესახებ მოგახსენებთ, რომ ეს ის ქართველი ქალია, რომელმაც ამ 20—25 წლის წინად პირველად სთავაზუნა შესანიშნავი რომანი „სპარტაკი“, რომლის კითხვითაც არა ერთი და ორი ასეულ-ათასეული ქართული მუშა-სპარტაკული ოჯახივად, დარაჯუნა და თვითმპყრობელობას შეგებროდა. ეს ყველა ქართველმა მუშამ იცის; დიდაც ეს ის მანდილოსანია, რომელსაც არავისზე ნაკლები ღვაწლი არ მიუძღვის ქართველ მუშებისა და გლეხების გათვითცნობიერების საქმეში.

ერის სკი მემგებდავარ, ამ ორ მწერალს რომ ასახელები, მიღებლობიდან რათ გამოთქვი, სხვა ყოველმხრივ დამსახურებულ, მარსადმკვეტრ მწერლებს რომ თავი დავენიებო, ჩემი ისეთი თანამშრომელნი—რადევიც კალამზე და მზა ჩოფინიხელი, —რომელნიც საქართველოს სოც დენი. და განსაკუთრებით საქართველოს ბოლშევიკ-კომუნისტური პარტიის მამამთავრობებთან არაიან? და განა ესენი უდიდეს კაცთან თანამშრომლობას იკადრებენ?

რათ იფიქრებთ, რომ: ქნა მართლისა სამართლისა, ხეს სიქეს ხელოს ნელად! მეცნიერებაში არაფის გედავებთ, ხოლო მშრომელი ხალხის, პროლეტარიატის სამსახურში, სამშობლო ქვეყნის სიყვარულსა და მისთვის თავდადებაში, ხელოვნების ტრფიალსა და რევოლუციონიერობაში-კი ნება მიბოძეთ გავგეჟლოთ.

რათ იკადრებ ჩემი პირაყენების დამცობება მოგონალი და დღეისთვის არა საყურადღებო ამბების მოთხრობით? თქვენ ეგებ მოგწონთ ეს. მე კი ვიყაველი თავს როდესაც იმედაშვილი ვხვდები ჟურნალის ფურცელი ჩემი ბოგრაფის გადმოლაგებას მოვანდომო. თქვენ მიიძულბთ და მოგმბობათ პროლანის სიტყვით, რომლითაც მან ტიერის მიმართა: მე მთელი საზოგადოების წინაშე ვადმოვალავებ ჩემი ცხოვრების ისტორიას...

მე გრძელ ვაწად მომდებს გლეხურ მუშური, ნამდვილი პროლეტარული შთამომავლობა და რევოლუციონიერ-მწიფინობი-რული წარსული, მშობელი ხალხის ემბაზნი ამოვლენული გრძობა, ფიცით, რწინება,—მის საკეთილდღეოდ მუშადივი მუშათა საკუთარი ძალიონით, —

თქვენ?

თქვენ შეიძლება დიდი კაცი ბრძანდებით, მაგრამ ეს ნების არ კადმეთ დაუმსახურებლად ქვა-ბუნად დაუშინით ისეთ პატარა მუშას, რომელსაც შეიძლება თვისი ძალ-ღონე შეძლებისდაგვარად შეუწირავს ქართველი მშრომელი ხალხის გამოყვინებისათვის.

იოსებ იმედაშვილი.

*) იხ. სხ. შორის „კომ.“ № 1000, ალ. ბაჯალიშვილის მოგონებანი, სადაც ეს ამბავი გაკრითობა მოხსენებელი.

**) იხ. სხ. შორის განხ. „გლეგ“ 1906 წ. 26 მაისის №.

ივ. ნინოშვილი

(გაგრძელება. იხ. თ. და ც. № 12*)

როგორც წინამორბედი და წინასწარმეტყველი.

ჩემით ვთქვით, რომ ქ. ჩხიძე ნაადრევად თვლიდა „რუსეთის სენის“ სიუჟეტს. ამ მხრივ კარლ მარტალი იყო, ნაადრევად იყო სიუჟეტის: „ქრისტიანი“-ს, სიმინა“-ს და „ჯანი გურიანი“-ს და ს. მ. გარდა სწორედ ამას არის ენაბრუნება, შემოქმედება და შორასწერელობა ც. მან წინდაწინ იწინასწარმეტყველა: ათი და ოცი წლის შემდეგ ასე და ასე შეიცვლება ჩვენი ცხოვრება და ახლა თუ ერთი ქრისტიანია, გურიიდან გაქცეული ტფილისში, 10 და 20 წლის შემდეგ 1000 იქნება...

სახელმწიფანოთ და სამოგრაბოთ არ დაგვიტოვებ ჩვენ ახლო ხანში მოსალოდნელ რევოლუციისათვის რომანი „ჯანი გურიანი“ (საწიფხარო შედევნი) 1905 წ. რევოლუციის შემდეგ რომ დამტკითლოყო, ვის დაგვიტოვებთ თქვენ, ის რევოლუციის წინ, 10 წ. ადრე დაგვიტოვებო?..

ვიყოფრებ, ეგნატემ ძალანი ადრე გაითვალისწინა: 20—30 წ. შემდეგ რამდენი „ქრისტიანი“ იქნებოდა ტფილისში სოლოდინ გამოქცეული, რამდენი „რუსეთის სენის“ შეპყრობილი და უფროდანი გაქცეული იქნებოდა, რომ საწიფხაროების ამხუე ვეფქრა, რომ ნადებულყო და მის წინააღმდეგ ბძოლა გეგნართა...

ეგნატეს უკანასკნელი გამოთხოვნა.

1898 წ. ოქტომბერი უნდა ყოფილიყო, დილით 10 საათზე, ეტლი მოადგა ჩემს ბინას, ოხუბრეთში. ენახეთ ეგნატი იყო. მისაღობის შემდეგ, როცა სახეზე და-

* პირველ წიროში (№ 12) შეკვლობილ დაბეჭდილი: „ველი“ — და „გასწორით“ „გველი“, —. № 3 გვიანებით“, უნდა „გასწორით“ „ვერ გვიანებით“.

კ. თ.

(შემდეგი ექება)

წარილი „თეატრი და სხეობა“-ს რედაქციის მიმართ

პატივცემული რედაქტორი!
იმის შემდეგ, რაც მოხდა ქართველ მსახიობთა კულტურულ კავშირის რღვევა, კორპორაცია „დურუჯის“ გაშორებით, საზოგადოებაში შეიქმნა მითქმა-მოთქმა, თუ ვის მხარეზეა სახალხო თეატრის ქართული დრამა „ჯეირანი“-ს კორპორაციის სახით, რომელმაც არ მიიღო მონაწილეობა აღნიშნულ კავშირის ყოლობაზე; ამიტომ ვხიბთ დაგვართოთ ნება, რომ საზოგადოებას ვაფუყეთ შემდეგა:

კორპორაცია „ჯეირანი“, რომელმაც ამა წლის თებერვლის 15-ს სთქვა თავისი მარტვი სიტყვა და აღიარა მრწამსი მუშურ-ხალხური თეატრის და ზიის მსახიობის როგორც მოქალაქის, მიადგოდა ვერც ერთ მხარეს ვერ მიეცემა, რადან საქართველოს სინამდვილეში (გარდა რუსთველის და ქუთაისის თეატრებისა) ყველა ადგილობრივი და პროვინციის თეატრი-აუდიტორიები, უღრმეს დეშურ-ხალხურად და თავისი ყოფით ვერ გაყვება ვერც აკადემიკოსებს, ვერც ძიებებს თეატრალურ ფორმების დარგში. აქედან-კი ცხადია, რომ ამ თეატრ-აუდიტორიების მამამთავარი, ტფილისის სახალხო თეატრი, მიქციე ტონის პერიფერიებიც, აწარმოებდა და აწარმოებს უმთავრესად კლასიურ-რეალურ რეპერტუარს, ეწეოდა და გასწევს მასტრულ ავიტკია-პროპაგანდას ხალხურ-მუშურ ფართე მასებში, იმ დრამებით და ჟამედობით, რომელიც ფარდასა ხდის—ამუშურებს პოლიტიკურ-ეკონომიურ და წოდებრივ ურთი-ერთობაზე აბიოცენეზულ დრამატულ თუ კომიკულ განცედა ყოფის და ემასა-კი ამოხეხა-აჯანყებას, ჩამოყალიბებულს ხელოვნ-

ვაკირილი, წინანდლზე მივრად დასუსტებული მეჩენა. მაგრამ მისი სიკაცხლის ლიბეი თუ დიდივოლი იყო, ამის დაჯერება არ მინდობდა. სადილო მდილიათ ჰამა დენაქმთან, რომელიც ვადაცეხული იყო ეგნატის ნაწიერების კითხვით და ეგნატესთან ლაპარაკს აღარაფერი ვრჩა, მზიარულად სუბოროტად ეგნატეს.

თხიხი საათი იქნებოდა, ბაზაში და წიგნის მაღაზიაში წიდი წიდი. ვიყიდე და გავამზადე რაც ზანთრისათვის საოჯახოთ დართოლეული და ხორაგები სქიროდა. გავაწროთ წიგნების ჰონორარიის ანგარიში სრულათ და სალომამაც მოაწია, აი, სწორედ ამ დროს, როცა სიცივემ შემოპჭრა, ეგნატეს ხშირ-ხშირათ ხელებაც დააწყებია.

მიხოვა ბინზე წავსულიყავით. წაველით მამიწვე, რძე დავაღვივებთ, ცოტა კიდევ ვიგახშვით და, რაკი ეგნატესთვის დასვენება იყო საჭირო, დედა ჩემმა ზალაში გაუშალა ქვეშაგები, მაგრამ ეგნატე არ დათანხმდა, უფრო მოშორებით იარჩია თითხი მოსასვენებლად. აღმათ იმითომ, რომ ხელებით არ შევიწუხებინებ.

დილით ნატანებისაგან მტარაგებისათვის უნდა ჩაესწრო და ჩქარობდა, ვაწიმი მვიდობების დროს ყველა „სამუდმოთ გიხივებითი“ გვიხიხრა და წვიდა! ჩვენ არ ვინიღობდა ვ სიტყვები გამართოლეულიყო, მაგრამ საწიფხაროდ, ვახუფხულზე, როცა ყოველივე ხარობდა, ბუნება საწაქარძოლად ირთებოდა, ყოველივე გამწვანებულ-გაფურჩქენილიყო, ფრინველების საფორი გლობა და ჰექტიკა ქვეყანას ატკობოდა და ნეარობებს ჰუენდა, ხალხის გულის მესილმულმდ და წინასწარმეტყველად, სწორეთ ამ დროს, 29 აპრილს, გათვებინას სასუფამოთ დახუტა შორისჭერტელი თვალმეტი, ძვირფასი ამხანაგის, სილობისტრა ჯიბილისი მკვლებმა.

კ. თავართქილამე

ბის რეალურ ჩარჩოებში. მასისათვის მისაწლოთ ფორმებში.

სახალხო თეატრების ხაზი მარტვი—და, რა თქმა უნდა, ვერ შეთვისებდა ყოველ „სათავდა-ანათავ“ თეატრის ტრადიციებს წარსულში და ამავე თეატრის აკადემიკოსებს აწმყოში; ასე იყო წინე, ასევე ენაღც. ძიებთი თეატრი-კი „დურუჯი“-ს სახით, მივანჩა ერთხანი რევილიციად სათავტროს ასპარეზზე „რუსთაველის“ თეატრის მასტრათ, ვარღვევათ, დროთა დენისა გამო დადაროვლი, მაგრამ რევოლუციის მიერ ჟარყოფილი ტენდენციების და ძიებთა ახალი გზა ფორმის იგივე რუსთველის თეატრის რკალიმ, ვინადათ ვერც ეს ძიება გაიტაცებს სახალხო თეატრებს და მის მუშა, მშრომელ ინტელიტებს მსახიობთ. ესენი თავისი არსებით ეკუთვნიან იმ კლასს, რომელიც ემებს და შეითვისებს ყველაღვარ ფორმას—ფორმისთვის კი არა, ანაშედ აზრის—შინაარსის განსაშენიერებლად, რადან მშობილთ სამყარო იქმებს ყველაფერს, მიწაზე თავის ყოფის მისამარტელად—გასამარტველად და თეატრისც ეწაფვის იმდენად, რამდენად „ხელოვნების მუშაობა“ თავისი კულტურული განყოფილებით და აქეთ არის მიქციულ—სოციალიზმისკენ თეატრით გულისხმობს ლამპარს წამედაღმა.

რაც შეეხება ქართველ მსახიობთა კულტურულ კავშირს, „ჯეირანი“-ს კორპორაცია ვერც აქ შეედა, რადან რუსთველკაში არსებობს პრინციპიანოლური ორგანიზაციული ვერედ წოდებლი „ხელოვნების მუშაობა კავშირი“ თავისი კულტურულ განყოფილებით და აქეთ არის მიქციულ „ჯეირანი“-ს უწარადლება.

კორპორაცია „ჯეირანი“-ს პრეზიდიუმი.

ივ. ნ.

პანდაქება

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 13 (16)).

ღვ. (სიტყვას გააწყვეტინებს). თავის ტკივილი აწუხებს. გადაეციტ მის აღმატებულებას, რომ გამოჩინილი მოკვდავე, მზობრანგული ზღვისა და ხმელეთისა, ქორწილშია. სიცოცხლეს ავიერგინებს, სიცოცხლეს. მაყრებელ ქარიშხალი და ძარღვებ დეკომული ადამიანი ჰყავს-თქო, ტუჩებ გამზმარი ადამიანი. (იციინს) თუ ბატონ კომერსანტსა სურს, მოზრძანდეს, ჩვენ დღესასწაულს დაეწროს. თავისი გამზრალი ტვინი კი აუცილებლად თავის ქალიდან ამოიღოს და სადმე პორტრეტში შეინახოს. თორემ ქეიფის დროს შეიძლება ჩემი მაყრები წვათამამდნენ და მოსტაცონ. (იციინს) ტვინ ამოღებული კომერსანტი კი რა კომერსანტია!

არა. მე მიიჩნ არ ვიცი, რა პასუხი გავცე კომერსანტს, რომელიც ამ ჟამად თქვენსა და პასუხს ელის.

ღვ. კომერსანტი ყველგან არის, აქაც, იქაც, ყოველ კუნჭულში, თავისი გამზარი ფეხებით დაძვრება და ყველა უკუჭრუტანაში იცქერება. ცრუ მორწმუნე ხალხსა ჰგონია, დღემამაჟა გველაშაზუ ღვსავს. ტუთილია, არ დაუჯეროთ, დღემამაჟა კომერსანტზე სდგას.

არა. მე უფლება არა მაქვს ძალა დაგაქანოთ ან გასწავლოთ, როგორ მოიქცეთ. მაგრამ ერთს კი მოგახსენებთ: კომერსანტი მე ვაგვაცნაოთ. აენსის მიღებით თქვენს თავზე განსაზღვრული ვალდებულება დაიდეთ. გათხოვთ უხერხული მდგომარეობიდან დახმანდით. ეს ერთი ბიუსილი დასათავაზოთ და შერე როგორც ვენებოთ, ისე მოიქცეთ. ბიუსტი თითქმის დამთავრებულია. ნაწდელი პორტრეტია, დიახ, ზედ გამოქორილი პორტრეტია!

ღვ. (აღუღებულა სიტყვას გააწყვეტინებს) პორტრეტი ვინ მოგახსენათ, რომ ეს ქანდაკება კომერსანტის პორტრეტია! (ბიუსტიდან მივა) მოზრძანდით, კარგად დაეცქერეთ! ეს ქანდაკება იმ ევებატონის გამოხატულებაა, თქვენ რომ ვაგვაცნაოთ? ცხვირია მარტო კომერსანტისა, ბატონებო, ცხვირი ყურებიც იმისია! შეიძლება ეს მღიღი დაწაოქებული შუბლიც კომერსანტისა იყოს. მაგრამ ქანდაკება კი კომერსანტი არ არის. მე ვარ, მე.. აბა, დაეცქერდით, კარგად დაეცქერდით! იციინს. სტირის და იციინს. კომერსანტს სურდა ოპტიმისტუ გამოუსულიყო, ქანდაკებაც იციინს. აბა, უყურეთ თუ არ იციინს. მაგრამ ქანდაკება მაინც სტირის, სტირის იმიტომ, რომ მე ვარ დაეცქერდით, კარგად დაეცქერდით, სტირის და იციინს. (არჩილს) გადაეციტ თქვენს მეგობარს, რომ ლევან ორბელის სახელსწრში უნდათი ამავეი მოხდა: მოკვდავეს სული კომერსანტის ბიუსტში ჩამჭრა და, რადგანაც კომერსანტს შეუძლიან ეს თავისი წმინდა ხელობის პროვანციად ჩასთავალოს, მოქანდაკე გადასწყვეტო, ბიუსტი გვლიაში დააწყვეტილის და სამხეცეთში გაგზავნოს. სწორედ ასე გადაეციტ, ნუ შეგრცხვებთ.

არა. მაგნაირ პასუხს კომერსანტს ვერ ვაკადრებ. ის ჩემი სტუპარია, დიახ, საპატო სტუპარია, რომელზეც კეთლის განზრახვით მოისუტია ბიუსტის დაკეთა! დახმარების აღმოჩენა უნდოდა. არა, ბატონო ლევან, კომერსანტს მაგნაირ პასუხს ვერ ვაკადრებ.

ღვ. მაშ, მოახსენეთ, რომ ქანდაკება შუა ქარამ დაუბერა, გაცივდა და გარდაიცვალა.

არა. (მეტიერ პაუზის შემდეგ) ფრიად უხერხულ მდგომარეობაში ჩამაყენეთ. იძულებული ვხდები.. თქვენს მიუღწეულს მოვილაპარაკო. ვიცი, თქვენი საქციელი არ მოეწონება, მაგრამ რას იზამთ? კომერსანტს ხელსაყრელს ვერ გავიცტმობებ. ნახავთ. ბოდიშს ვიხილ შეწყუბებისთვის (გადის. ვარგედან იმისი არჩილის ღიღინა; უტრალა-ლა, ტრუ ლუ ლუ, ტრა-ლა-ლა, ტრუ-ლუ ლუ“).

ლუარ. (წამოხდებოდა და ქედს აიღებს) უჰ, როგორ დამლოლა მაგ ოჯახს ქორამ! ნეტავი შენს ვალებსას!

ღვ. (ღიმილით) რას იზამ, ჩემო ლუარას! ჩემი ოჯახის უფსოვ დამატებდა. მიღიხარ კიდია?

ლუარ. (საათს დახედავს) ორა. მატარებელს ვეღარ მიუსწრებ. მგონია პირველ საათზე ვადის.

ღვ. ხომ არ მიწყობები, საქმეს რომ მოვაციდინე? შენს იქით ვიზა არა მაქვს, ჩემო ლუარას. ვენახს შესახებ მაინც მოთავაზობ, მენახება, მაგრამ, ხომ იცი, სხვანირად ვერ მოვიცქევი. მოვლაპარაკე და, თუ ჭკუაში დაუჯდეს, გამოიყიდ. (ოტა კიდევ, ცოტალი დამჩა, ქანდაკება მალე დასრულდება. (ქარებში კაყინი ისმის).

ლუარ. აბა, მშვიდობით, მშვიდობით!

ღვ. (კარბანტს) მოზრძანდით!

იენე. (შემოღის. კარებში ლუარასზე შეხედება) ვის ვხედავ! ლუარას! როდის ჩამოხვდით?

ლუარ. დილით ჩამოვედი და აი, ეხლა მივდივარ.

იენე. (ვეკუთვალს) ვერ ჩქარა რად მიღიხაროთ. დარჩით, ერთი ორი დღე კიდევ დარჩით.

ლუარ. საუბედლოოდ, ვერ შემოძლიან. მალე ჩამივალ. ორა სანი დამის შექდე, ოლბად, აქ ეწელებ. (საათს დახედავს) მივიანდება, მშვიდობით. (საჩქაროდ გადის პაუზა).

ღვ. როგორ მოუთმენლად გევილი. ისევ მარტო ვართ. მე, შენ და ჩემი ღვთება. ქანდაკება ვლის დასრულებას. რაღას უქნის? შირმის უკან ყველაფერი მზად არის, შეგძლიან გაიხილო. (ქარებთან მივა და ვასალებით დაჰკეტავს) აღარავინ შეგვაწუხებს).

იენე. დღეს როგორაც ვუნებაზე არა ვარ. დალილობამ შეიძლება სასურველი გამოიმეტყველება დამიკარგა. შენ როგორ ფიქრობ?

ღვ. (აღტაცებული უქცერს) სიცოცხლე არასოდეს ისე ძლიერად არ ამეტყველებულა შენს ღამაზე თვალებში, როგორც დღეს.

იენე. (ღიანებს დაჯდება) მაშ, დალილობას რა და გვრძობს? თითქმის ძარღვებში სისხლის მოძრაობა შეჩერდა და გულმაც ფეთქვა შესწყვიტაო.

ღვ. აღბად მეთლი შენი სასიცოცხლე ძალა თვალებში მოგვივილია (მთუხლოვდება და ორივე ხელს დაუქცერს) და ხელებში... პატარა ხელების თითის წვერებში.

იენე. დაეკვი, ჩემს ვერდით დაეკვი.

ღვ. (დაჯდება) ქანდაკება იცდის, ელენე! იგი დასრულებას ელის.

იენე. (ღიანს მიყვრნობა. სივრცეს გასცქერის) ქანდაკება იცდის. მას შეუძლიან ცლა. ჯერ იგი მიიჩნ უბრალო თინაა, ცვი თინა.

ღვ. (ღვდაცებით) არა, ელენე! ქანდაკება უკვე ცოცხალია. ქალწულის ფეხბა ქვემ უმწვოდ დახმარებული ადამიანის დაქმნულ ძარღვებში ჩემი სისხლი ვთრალეხს, სისხლი ჩემი გულისა. ქალწულის გულმკერდში კი

შენი უძირი სიცოცხლეა შთანერგული, სითბო შენი სხეულისა.

ღივან. (სევდიანად) მაგარა ქანდაკება მიიწე მოკვდება.

ღივ. (ამაყად) არასოდეს! იგი უკვდავება. ისეთივე უკვდავება, როგორც შენს მშვენიერს სხეულში ამტკვე-ნულიყო სიცოცხლე. შენ ხომ სიცოცხლე ხარ!

ღივან. სიცოცხლე, რომელიც გინდა ქანდაკებას შთაბერო.

ღივ. და შევექმნა უკვდავი სიცოცხლე.

ღივან. ჩემს გვიანზე.

ღივ. (გაოცებული, თითქოს ეხლა ერკვევა ფიქრებთანა) რა სიტყვი, ელენე, რა სიტყვა?

ღივან. ვინუშე. ქანდაკება არ მოკვდება. ის გაიცოცხლება, მე კი მოკვდები.

ღივ. არასოდეს! შენ უკვდავებასა ჰპოვებ ჩემს უკვდავ ქმნილებაში. შენი თლილი მკლავი, შენი ბროლივით თითები, მუდამ გაუფდენილი იქნება ქალწულის ფეხთა ქვეშ უშუალოდ გაშხარათული ადამიანისკენ.

ღივან. (თვალებს დახუჭავს) კმარა, ლევან!

ღივ. (გაოცებული) რა დღემგართა?

ღივან. ქალწული ამაყადა სდგას და ვნებით დასწეულიყო ადამიანს ზევიდან დასცერის.

ღივ. როგორც ღმერთი უკვდავი სიცოცხლისა.

ღივან. (მცირე პაუზის შემდეგ) ღმერთი რომ დასუსტდეს? ადამიანის ათროლეგულმა, ვნებით დამსკდარმა ტურებმა ღმერთიც რომ აათროლოს?

ღივ. ელენე!

ღივან. მაშინ რაღას იტყვი?

ღივ. ელენე! არ მესმის, რას მთუბნები. მეშინიან გაცივო, ფიქრიც კი მემშინან.

ღივან. ქალწულის ფეხთა ქვეშ დაცემულ ადამიანს კი არ ეშინიან. ცხოვრების გრძელ გზაზე ხტიალის დროს დაიღალა; დაიქანჯა, მაგარა მიიწე მიაღწია, მიაღწია და მორჩილებით მის წინ დაიხოჭა.

ღივ. (აღღებებული) გონება მებნევა. მეშინიან სიხმარი არ აყის, ავადმყოფი ადამიანის ბოღვა (მთუახლოვდება) სინამდვილე თუ ოცნება. (ხელს დაუჭერს და თვალებში ჩააშტერდება).

ღივან. სიცოცხლეა.

ღივ. შენს მშვენიერს, ცასავით ლურჯ თვალებში ცეცხლად ანთებული სიცოცხლე?

ღივან. (თავს გაიწვინებდა) ჩემთან მოდი, აი აქ, დაივანზე, დაჯექი.

ღივ. (ღიანის წინ გაშლილ ხალიჩაზე წამოწევა, ელენეს მუხლებს დაეყრდნობა და ხელს დაუჭერს) ელენე!

ღივან. (თმაზე ხელს გადაუსვამს) თმა ვაგვპალარაყვები. აი აქვე თვითი თმა, აი აქაც.

ღივ. (მსაფხვებში ხელს წააგულებს და თავისკენ მიიზიდავს) ელენე! (ხელს უკიცხის).

ღივან. (კეკლუტის დიმილით თავს შორიდებს) ქალწული ამაყა.

ღივ. ქალწულმა უკვე თავისი ამაყი თავი დახარა.

ღივან. ჯერ არა, იგი ჯერ ისევ შორიულია და მიუწდამელი.

ღივ. მაგარამ ამასთანავე ერთად მახლობელი, სიხმლოვე ჰუთუქავს შენს ათროლეგულ მკლავებში. მეღიდურად აღმართული ქალწული უკვე ვნებათა ტალღებში შესტურდა.

ღივან. მაგარა ქალწული მიიწე ამაყა.

ღივ. აი უკვე შენს ფეხთა ქვეშ არის გაშხარათული ვნებით დასუსტებული ადამიანი! ელენე! შენს მოხშირებულს სწნთქვასა ვგრძნობ, ვგრძნობ შენი გულის, შენი მკერდის სითბოს, შენი პატარა ტურებში სიმბურავალს. (მიიზიდავს).

ღივან. (უტეხ მტკიცე გარდაწყვეტილებით ხელიდან გამოუსხლება. წამიადება) შეუძლებელია! (პაუზა).

ღივ. (დაღვრემილი) სიცოცხლე ჩემთვის, სწანს, მხოლოდ ქანდაკებაში უნდა განხორციელდეს. ასეთი ყოფილა ჩემი ბედის წევა. ქანდაკებას ხელს დაადებს. დალონებელი სიერცეს გასცხვარის) ისევ შენ, ჩემო ღვთაებო! (კივი იყო მითლი ჩემი ეჭვობება და შენც, ჩემო კარგო, შენს გაყურებ სხეულში განასახიერე ეს ცხოვრება).

ღივან. (ლონანიან მიევა. ხელებს დაუჭერს. აუერსიანად) ხომ არ მივავრდები?

ღივ. ვინ მომეცა მაგის უფლება?

ღივან. აბა, თვალებში შენომხედე!

ღივ. (დალონებული) ელენე! ელენე!

ღივან. (ღუფანის თავს დაიხრის და დინჯად შუბლში აკოცებს) ტანჯული შუბლი! (საჩქაროდ განშორდება). (კარგში ძლიერი კაკუნის ისმის).

ღივ. (შემკრთალი) წინა!

ღივან. მე წავალ.

ღივ. როდის ველოდო?

ღივან. ხვალ, თორმეტ საათზე. (მეორედ ისმის კაკუნი).

ღივ. მოედვიარ. (კარებს გააღებს)

წინა. (შემიღობს. სადა კაბა აცვია. გადაფთვრებული და დალონებული. მაგარამ თვალებში ძველებური მტკიცე გამომტკვევლება უნათებს. სერიოზული სახით. მაგარამ ზრდილობით ელენეს მიესალმება. ლევანს სახლში გელოდება).

ღივ. ვიცე!

წინა. რატომ არ მოხვიდე? ხომ დავიბარე?

ღივ. ხომ მხედავ, სტუმარი მყავს!

წინა. ვხედავ, ძალიან კარგად ხედავ.

ღივ. მაშნურკა მკითხავ.

წინა. სტუმარმა შეიძლება არ იცის, რომ სახლში გიციდის ადამიანი, რომელსაც სურს დიდ საქმეზე მოგელაპარკოს. გარდა ამისა, (ელონეს მიუბრუნდება) თქვენც შეგეძლოთ მოსულებივით. თუ ლევანის ოჯახში მოსვლა სათაქლოდ მიგანიათ.

ღივან. რა გნებათ მაგათი სიტყვით?

წინა. არაფერი, ისე ვამბობ, სხვათა შორის.

ღივან. სხვათა შორის. მაგნარად არაფის ელაპარაკებთან. ლევანის ნახვა რომ სათაქლოდ მიმანჩენს, აქვე ვერა მნახავდიო, ხომ ხედავო, დავიდვიარ და შემდეგშიაც ვიციო.

წინა. რა საჭიროა ქურღულად?

ღივ. წინა!

ღივან. ქურღულად ის იქცევა, ვინც გულში დანაშაულობას ვტარებს.

წინა. ზოგჯერ ისიც, ვინც დანაშაულობისთვის ემზადება.

ღივან. სჯობს, სანამ ახალ შეუაყვყოფას მომავლებდებო, გავშორდეთ. მშობლობით. (გაღის. დიდი პაუზა).

წინა. (აღღებებული თთანში დადის. ნამსალდევი სიმშვიდე ერთბაშად ეკარება) ჩქარა წაიხდი.

ღივ. სად?

(შემდეგი იქნება)

ს ა თ ე ა ს ტ რ ი მ ბ ი მ ო ხ ი ლ ვ ა

ქუთაისის რკ. გზის მეშვეთა თეატრი „ხელოვნება“ საფუძვლიანად შეკეთდა მე-3 უბ. ზედაბ. ვ. თვალისის, ადგილკომის თავმჯდომარის და კლუბის გამგეობის მე-ყაითი მზრუნველობით.

თეატრი თუ აქამდე ერთ უხერხულ კაზარმულ შენობას წარმოადგენდა, ეხლა ნამდვილ თეატრალური შრო მიეცა: მიუმატეს მ საკმაო მოზრდილი ოთახი: ფოიე, სამკითხველ, წიგნთსაცავი ოთახი, სატანისამოსო კარე-ღორი; დარბაზს მიემატა აივანი, დაახლ. (60—70 კაცს იტეეს). გაძლიერდა სინათლე (მ ჰალით), სცენის წინ ამოიჭრა ორკესტრის მოსათავსებელი ადგილი.

სცენას არა აქვს დეკორატიული მხატვრული მოწყობილება, რეკვიზიტი, კოსტუმები და სხ. (თუ არ მივიღებთ მხედველობაში ახლად შეძენილ აზიურ ტანსაცმელს). დასი დრამურისა შესდგა...

სახაზებულ სეზონი გაიხსნა მაისის 15-ს შალვა დადიანის „როს ნადიმობდენ“-ით. პიესამ იზივითი შთაბეჭდილება მოახდინა დამსწრეებზე. აღმსრულებელთ გააბართეს რეჟისორის მაღლიანი მზადება.

პიესები რეგულიარულად მიდის. საზოგადოებაც საკმაოდ ესწრება... დასს ხელმძღვანელობს აკადემიურ თეატრის მსახიობი ან. მურუსიძე... **ვ—ლი.**

ქიათრაში ქართ.-აკადემიური თეატრის სეზონი დიმიწო ოქტ. 20 „ჯან-და-მადღენა“-ით დასრულდა იენ. 15 მხიარული კომ. „არქაე მიშველი“-ი. იენს იყო 4 ქალი და 6 ვაჟი. მიუხედავად ასეთი სიმდიერისა, დასმა მაინც შესძლო 66 წარმოდგენის გამართვა. დასს ხელმძღვანელობდა მსახიობი შ. ხონელი, ინახავდა ადგილობრივი აღმსაკომი. რომელიც დიდს ყურადღებობს მკერობადა მსახიობთ. დასში იყვნენ ადგილობრივი თეატრის დამსახურებულნი გლეშემატეიარნი: სიხარულიძე, წყუტბიძე, მერქინიშვილი და ახალგაზრდობა (ს. ლევაია, შ. ლევაია, ბორა გამარეკალი, აფტალიდი და პრაფ. მსახიობნი სირბილაძე, ანკარა და შალვა ხონელი).

წარმოდგენები იმართებოდა კვირაში ორჯერ—შაბათ-კვირას. საავსტროლოდ იყენ 5. ჩხტიძე, ვ. ჯფინა და ტ. აბაშიძე, დიდი მადლობის ღირსა ვინც თავისი ენერგიული მუშაობით ხელი შეუწყო სეზონის ასე დიდკარგივინებას. **მე—ყურე.**

ხონის თეატრს ადგილობრივმა მთავრობამ მიაქცია ყურადღება: მოიწვია აკადემიურ დრამის ორი მსახიობი ე. ჯაფარიძე (რეჟისორობს) და ბებო ჯავახიძე, რომელნიც ახალსაზღვრული ენერგიით და პატრონთა ეწვეიან თავიანთ საქმეს, აგრეთვე მონაწილეობენ ძველი სცენის მოყვარენი: ნაღია გალდავასია, ვ. წყეწვიძე, ალ. ოისელიანი, ს. ბახტაძე, ქეთი ქუთათელი და სხვ. დასს ჰყავს თავისი გამგეობა, რომელსაც განზრახული აქვს მიეღოს შემოსავლი თეატრს მოახდინოს. წარმოდგენები იმართება კვირაში ერთხელ დალიბა: „დამნაშავე“-ს, „სამანიშვილის დიდნიცვალი“ და „კაცის სამართალი“. პიესები კარავდა ჩაბატრეს. საზოგადოებამ ბლმით ესწრება და კრველთვის კმაყოფილი იშლებოდა. **ვ. გაბეჭაძე.**

ანავაში იენისის 14-ს გაიხსნა ანავის ახალი სახალხო თეატრი. წარმოდგენა გაიხართა მერეო დღესაც. სა

ზემო წარმოდგენა მოაწყო ტელიოსის სახალხო თეატრის ქართულმა დრამატულმა დასმა რეისი. იე. ბარკრის ხელმძღვანელობით. წარმოდგენილი იქნა ტრ. რამიშვილის „მეზობლები“ რესპუბლიკის სახალხო მსახიობის ნიკო კოცირიძის მონაწილეობით. საკონცერტო განყოფილებაში მღეროდა რისპ. სახ. მსახ. ვანო სარაჯიშვილი. იყო ბალეტი, საზეიმო სიტყვები და მილოცვები. „თეატ და ცხოვრ.“ სახელით მიუღოცა ვ. თანაშვილმა. ორთავე სილამოს დარბაზი ხალხით გაიჭედა და მეტად ნასიამოვნები დიშალა. **დამსწრე**

შორაბანში ამ უქანასკნელად მზირად იმართება წარმოდგენები სხვადასხვა საცვლემოქმედო საზოგადოების სასარგებლოთ. ხალხი ყოველთვის ბლომით ესწრება და შემოსავალიც გვარიაანი; სამწუხაროდ, წარმოდგენებს ხანდისხან ისე ატარებენ, რომ ცუდი მოგივდება. ამას იწვევს ის გარემოება, რომ აქ სცენისმოყვარენი ორ ზანაკად გაყოფილან: ახალგაზრდა და ძველი სცენის მოყვარენი. ისენი ერთი-მეორეს ექიშვებიან და საკმაო ძალა არ მოეძებნება: ხან ქალი აკლდებათ, ხან კაცი. მზირად ახლის ანუ გამოუცვლელს მოწვევა უხდებათ, რაიც წარმოდგენებს აუფერულეს. ხალხი ელის ამ ნაღის გამოსწორებას. სცენისმოყვარენი მშართებთ საწყვეტესო ძალთა გავრთიანება, შეთანხმებით მუშაობა, რომ ხელოვნებამ ფრთა გაშალოს და ხალხშიაც ერთსულოვნება განსტკიცდეს. **სინდიოფალი.**

საოპერო დახი კახეთს გაემზავრა იენ. 16-ს ვ. დლოიძის „ქეთი და კოტე“-ით. კახეთში სწულიად არ დღდგეშოა ოპერა, და ამ გგუფს მიზნად ჰქონდა კახეთისთვის გაეცნო რომელიმე საოპერო ნაწარმოები. საოპერო კოლექტივს სათავეში ედგინ ე. კვლიაშვილი, ვ. მჭურხელი და ე. იმერლიშვილი, ლიერე ხელი შეუწყო აკად. თეატრების დირექტორმა ვ. სვიმინიშვილმა (უფასოთ დაუთმო შესავალი ტანთსაცმელი, ნოტები და ფულითაც შეეწვია). კოლექტივმა მოიხია თელავი, სინღალი, გურჯაანი, ევლიციხე და ანავა. თუმცა პირობები არსად არ უწყობდა ხელს, მაგრამ ოპერამ ყველგან კარგათ ჩაიარა. ევლიციხეში ადგილობრივ საზოგადოების წარმომადგენელნი კოლექტივს მიესალმენ ფარდა ახილი სცენაზე, აღნიშნენ კახეთისთვის ეს იშვიათი მოვლენა, გამოსტეეს სურვილი ეს უქანასკნელი არ იყოს და კახეთი მოესწროს ქართულ საოპერო მარგალიტების „ამესალმე თეთრი“-სა და „მოთაბ“-ს მოსმენას.

თუმცა დასს საკვანძო მუშაობის დროს მიუბდა ეს ტურენი, ნივთიერად არ წაუფლია. დასის შემდგენლობა: 1. ქსანიშვილი, 2. ერეანდელი, 3. ჭურხელი, 4. კურბატოვი, 5. ელიაშვილი, 6. იმერლიშვილი, 7. იგინია და 8. ბარბულაძე. როიალზე დამკვეთელი ე. ვალიაშვილი, რეჟისორი შ. კვლიაშვილი.

დასს განზრახვა აქვს მოიაროს საქართველოს ყველა კუთხეები, თუ კი რაიმე დახმარება ექნება ეისგანაც გერარს.

ვესტრუვებთ ამ დღი მკიზის კეთილად დადვირგვიენებას. **კანერტონი.**

